AKTUALIZACJA DIAGNOZY POTRZEB I POTENCJAŁU GMINY PEŁCZYCE

Opracowanie:

Centrum Usług Społecznych w Pełczycach we współpracy z Wielkopolską Akademią Nauki i Rozwoju Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Spółka komandytowa oraz Krajowym Instytutem Jakości.

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE 4
PODSTAWY PRAWNE FUNKCJONOWANIA CUS 5
2. Diagnoza potrzeb i potencjału 7
2.1. SPOŁECZNO-GOSPODARCZA CHARAKTERYSTYKA GMINY 13
2.1.1. INFORMACJE OGÓLNE I POŁOŻENIE 13
2.1.2. DEMOGRAFIA 14
2.1.3. RYNEK PRACY 17
2.1.4. SYTUACJA MIESZKANIOWA 20
2.1.5. OŚWIATA I WYCHOWANIE 22
2.1.6. OPIEKA ZDROWOTNA I BEZPIECZEŃSTWO 26
2.1.7. DZIAŁANIA ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH I PODMIOTÓW EKONOMII SPOŁECZNEJ 29
2.1.8. KULTURA 32
2.2. ANALIZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH I ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ 34
2.2.1. DZIAŁALNOŚĆ CENTRUM USŁUG SPOŁECZNYCH 34
2.2.2. GŁÓWNE PROBLEMY Z ZAKRESU POMOCY SPOŁECZNEJ 37
2.2.3. ZASOBY INSTYTUCJONALNE POMOCY I WSPARCIA 41
2.2.4. ŚWIADCZENIA POMOCY SPOŁECZNEJ 42
2.2.5 UZALEŻNIENIA I PRZEMOC DOMOWA 48
2.2.6. WSPIERANIE RODZINY I PIECZA ZASTĘPCZA 51
2.2.7. OSOBY STARSZE, NIESAMODZIELNE I Z NIEPEŁNOPRAWNOŚCIAMI 54
2.3. ANALIZA SWOT 57
2.4. PROGNOZA ZMIAN W ZAKRESIE OBJĘTYM PLANEM WDROŻENIA CUS 60

WPROWADZENIE

PODSTAWY PRAWNE FUNKCJONOWANIA CUS

Centrum Usług Społecznych (dalej: CUS) to nowa jednostka organizacyjna, powołana na podstawie Ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych (Dz.U. z 2026 r. poz. 165 ze zm.; dalej Ustawa o CUS), której zadaniem jest wdrożenie i koordynowanie międzysektorowego lokalnego systemu realizacji usług społecznych. Celem działania CUS jest integracja, rozwój i poszerzenie dostępności usług społecznych, uwzględniających potrzeby członków samorządowych wspólnot terytorialnych (osób, rodzin, grup społecznych). Podstawową regułą funkcjonowania CUS jest zasada empowerment, rozumiana jako umożliwienie, upodmiotawianie, wzmacnianie jednostki, /rodziny/grupy społecznej w oparciu o jej zasoby. CUS w swojej specyfice zawiera nie tylko pakiet usług społecznych podmiotów użyteczności publicznej, lecz także społeczne formy wsparcia, takie jak wolontariat, samopomoc, pomoc sąsiedzka. Wdrożenie CUS przynosi określone korzyści, do których zaliczyć można:

- szerszy dostęp do usług społecznych
- zintegrowany system wsparcia
- spersonalizowana i rozwinięta oferta usług
- efektywne wykorzystanie potencjału lokalnych usługodawców
- uproszczenie procedur
- rozwój lokalnej aktywności społecznej

CUS to przejaw zmiany systemowej jako kolejnego etapu budowania w Polsce nowoczesnego systemu zabezpieczenia społecznego, w ramach którego publiczne wsparcie usługowe będzie dostępne nie tylko dla osób i rodzin z trudnościami oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym, lecz także dla ogółu mieszkańców.

CUS na terenie Gminy Pełczyce to jednostka organizacyjna typu 1, tj. działająca na obszarze jednej gminy i powstała poprzez przekształcenie Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej. Centrum Usług Społecznych w Pełczycach zostało powołane na mocy uchwały nr VI.32.2024 Rady Miejskiej w Pełczycach z dnia 27 września 2024 roku w sprawie utworzenia Centrum Usług Społecznych w Pełczycach. Rodzaj i zakres zadań, w tym usług społecznych, przekazanych wówczas do realizacji

CUS oraz jego organizację określono wówczas w statucie stanowiącym Załącznik nr 1 do ww. uchwały. Zarządzeniem nr 25/2025 Dyrektora Centrum Usług Społecznych w Pełczycach z dnia 14 października 2025 r. wprowadzono Regulamin organizacyjny Centrum Usług Społecznych w Pełczycach, który określa szczegółową organizację pracy w ramach CUS.

Przy wykonywaniu zadań Centrum Usług Społecznych:

- oferuje określone usługi społeczne wszystkim osobom uprawnionym (zasada powszechności),
- ma na względzie dobro osób korzystających z usług społecznych, w szczególności potrzebę respektowania poczucia ich podmiotowości i bezpieczeństwa (zasada podmiotowości),
- zachowuje standardy jakości usług społecznych (zasada jakości),
- zmierza do zapewnienia usług społecznych jak najpełniej odpowiadających na potrzeby wspólnoty samorządowej, z uwzględnieniem różnych faz życia oraz sytuacji rodzin (zasada kompleksowości),
- współpracuje z organami administracji publicznej, organizacjami pozarządowymi i podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 Ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, podmiotami wykonującymi działalność leczniczą w rozumieniu Ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej oraz osobami fizycznymi i prawnymi (zasada współpracy),
- mając na względzie potrzeby wspólnoty samorządowej, podejmuje działania zmierzające do rozszerzenia oferty usług społecznych, przy wykorzystaniu potencjału podmiotów realizujących usługi społeczne na obszarze działania centrum (zasada pomocniczości),
- dąży do wzmocnienia więzi społecznych oraz integracji i rozwoju wspólnoty samorządowej (zasada wzmacniania więzi społecznych).

2. DIAGNOZA POTRZEB I POTENCJAŁU

Aktualizacja diagnozy potrzeb i potencjału Gminy Pełczyce wynika wprost z realizacji zadań CUS, wskazanych w art. 13 ust. 3) ustawy o CUS. Dokument ten określa zasoby i potrzeby gminy oraz wyznacza obszar głównych problemów społecznych. Dzięki rzetelnej analizie sytuacji gminy można będzie dostosować zakres usług oferowanych przez CUS do rzeczywistych potrzeb mieszkańców gminy. W efekcie przyczyni się do poprawy warunków życia mieszkańców, a w szczególności tych osób, które są zagrożone marginalizacją i wykluczeniem społecznym.

Najważniejsze problemy społeczne występujące na terenie Gminy Pełczyce zostały zdiagnozowane na podstawie danych statystycznych i sprawozdań. Dodatkowo przeprowadzono analizę strategiczną opartą na identyfikacji mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń lokalnego systemu polityki społecznej (SWOT). W ramach diagnozy przeprowadzono również badanie ankietowe, które pozwoliło na zebranie opinii i potrzeb mieszkańców. Z opracowanej diagnozy wyłaniają się konkretne problemy, nad których rozwiązaniem powinna skupić się Gmina.

Aktualizacja Diagnozy potrzeb i potencjału społeczności lokalnej Gminy Pełczyce jest opracowaniem realizowanym na podstawie art. 21 Ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych, który stanowi:

Art. 21. 1. Na podstawie wniosków wynikających z rozeznania potrzeb i potencjału wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych centrum opracowuje diagnozę potrzeb i potencjału wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych.

2. Diagnoza, o której mowa w ust. 1, jest opracowywana na okres 5 lat i podlega aktualizacji w przypadku istotnej zmiany wniosków wynikających z rozeznania, o którym mowa w ust. 1.

3. Diagnoza, o której mowa w ust. 1, zawiera w szczególności informacje dotyczące:

1) potrzeb wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych;

2) jednostek organizacyjnych gminy, organizacji pozarządowych i podmiotów, o których mowa w art. 3 ust. 3 Ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, oraz osób fizycznych i prawnych, wykonujących usługi z zakresu, o którym

mowa w art. 2 ust. 1, na obszarze działania centrum wraz ze wskazaniem wykonywanych przez nie usług […].

5. Diagnoza, o której mowa w ust.1, jest przekazywana wójtowi (burmistrzowi, prezydentowi miasta) oraz radzie gminy […]. Przed przekazaniem diagnozy, centrum przeprowadza konsultacje diagnozy ze wspólnotą samorządową.

Na treść Diagnozy mają wpływ również inne akty prawne, do których należą:

- Ustawa o pomocy społecznej,
- Ustawa o systemie oświaty,
- Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- Ustawa o świadczeniach rodzinnych,
- Ustawa o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci,
- Ustawa o pomocy osobom uprawnionym do alimentów,
- Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy domowej,
- Ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii,
- Ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
- Ustawa o zatrudnieniu socjalnym,
- Ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,
- Ustawa o dodatkach mieszkaniowych,
- Ustawa o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin "Za życiem",
- Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
- Ustawa o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami,
- Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu „Dobry start”,
- Gminny Program przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej w Gminie Pełczyce na lata 2025-2030,
- Gminny Program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, behawioralnych oraz przeciwdziałania narkomanii na 2026 rok,
- Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Pełczyce na lata 2024-2034.

Przy sporządzaniu niniejszego dokumentu wykorzystano następujące metody pozyskiwania danych:

DESK RESEARCH – analiza danych zastanych: dane Centrum Usług Społecznych w Pełczycach, dane Głównego Urzędu Statystycznego (Bank Danych Lokalnych), Ocena Zasobów Pomocy Społecznej (OZPS), sprawozdania MRPiPS-03, Raporty o stanie gminy Pełczyce, sprawozdania Zespołu Interdyscyplinarnego i GKRPA, dane Powiatowego Urzędu Pracy w Choszcznie, dane

Systemu Informacji Oświatowej (SIO) oraz Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Pełczyce na lata 2024-2034. Dane obejmują lata 2021-2025 (chyba że zaznaczono inaczej).

WYWIAD POGŁĘBIONY – przeprowadzony w formule online w dniu 7 września 2026 roku z udziałem Dyrektora Centrum Usług Społecznych. Podczas wywiadu zestawiono wnioski płynące z przeprowadzonej analizy danych zastanych z obserwacjami osób zajmujących się świadczeniem usług społecznych w gminie. Zakres tematyczny obejmował przede wszystkim lata 2024-2026 pracy jednostki, a zatem okres po przekształceniu M-GOPS w CUS i doświadczenia zebrane w tym czasie.

BADANIE ANKIETOWE – w ramach prac nad aktualizacją diagnozy potrzeb i potencjału wspólnoty samorządowej Gminy Pełczyce przeprowadzono badanie opinii mieszkańców oparte na kwestionariuszu ankiety dotyczącym warunków życia oraz problemów społecznych występujących na terenie Gminy. Badanie miało charakter partycypacyjny – jego celem było włączenie mieszkańców w proces diagnozowania potrzeb społecznych i dalszego rozwijania katalogu usług społecznych realizowanych w ramach CUS. Ankieta była dostępna dla mieszkańców w okresie od 5 do 26 sierpnia 2026 roku. Kwestionariusz udostępniono w formie elektronicznej (wypełnianie poprzez bezpośredni link).

W wyznaczonym terminie zebrano łącznie 71 prawidłowo wypełnionych kwestionariuszy. Wszyscy respondenci uzupełnili część metryczkową, co pozwoliło na pełną charakterystykę struktury badanej grupy według płci, wieku, wykształcenia i sytuacji zawodowej.

W badaniu zdecydowanie przeważały kobiety, które stanowiły 64,9% ogółu respondentów. Mężczyźni stanowili niespełna 31% ankietowanych, a osoby niebinarne bądź nieujawniające swojej płci – 4,23%.

W badaniu ankietowym nie wzięły udziału osoby poniżej 18 roku życia. Zdecydowanie najliczniej wypowiedziały się osoby w przedziale wiekowym 31-40 lat (38%) oraz 41-50 lat (26%). Tym samym, to grupa osób aktywnych zawodowo wypowiedziała się najszerzej w samym badaniu. Osoby w wieku emerytalnym, tj. powyżej 65 roku życia stanowiły niespełna 8,5% ankietowanych.

Respondenci w większości dysponują wykształceniem wyższym (43,6%) lub średnim (38%). Osoby posiadające wykształcenie podstawowe lub gimnazjalne stanowiły łącznie zaledwie 5,6% respondentów. Z kolei niespełna 13% stanowiły osoby dysponujące wykształceniem zasadniczym zawodowym.

Ponad połowa respondentów to osoby zatrudnione na podstawie umowy o pracę (57,75%). Osoby bezrobotne stanowiły 11,2% ogółu ankietowanych, a osoby pracujące dorywczo oraz emeryci i renciście po niespełna 9,9%. Własną działalność gospodarczą prowadzi z kolei 8,5% ankietowanych, a 2,8% przebywa obecnie na urlopie rodzicielskim bądź wychowawczym. W badaniu ankietowym nie brały udziału osoby uczące się, a także zajmujące się zawodowo rolnictwem.

Podsumowując, respondenci stanowili stosunkowo zróżnicowaną grupę, niemniej przeważały kobiety najczęściej z wykształceniem wyższym, zatrudnione w oparciu o umowę o pracę. Szczegółowe wyniki prezentują poniższe ryciny.

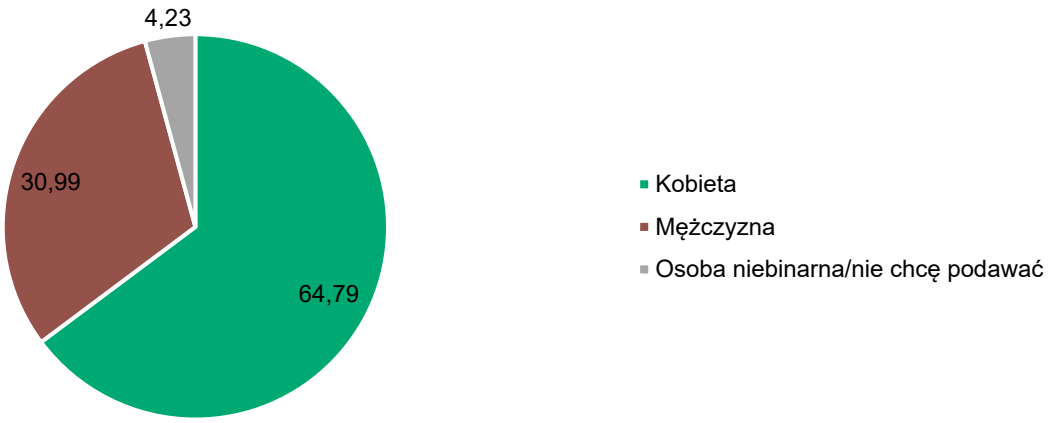

Ryc. 1 Struktura respondentów w podziale ze względu na płeć.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

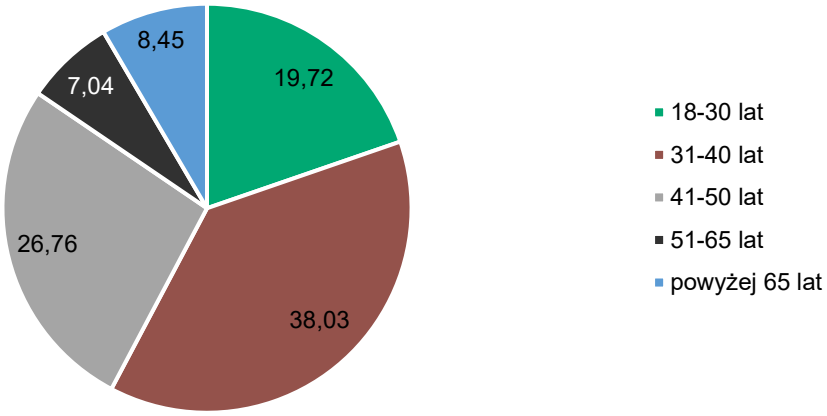

Ryc. 2 Struktura respondentów w podziale ze względu na wiek.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

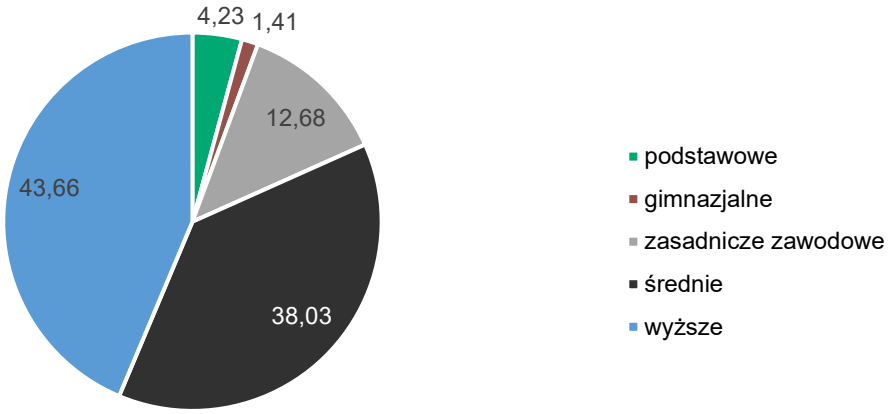

Ryc. 3 Struktura respondentów w podziale ze względu na wykształcenie.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

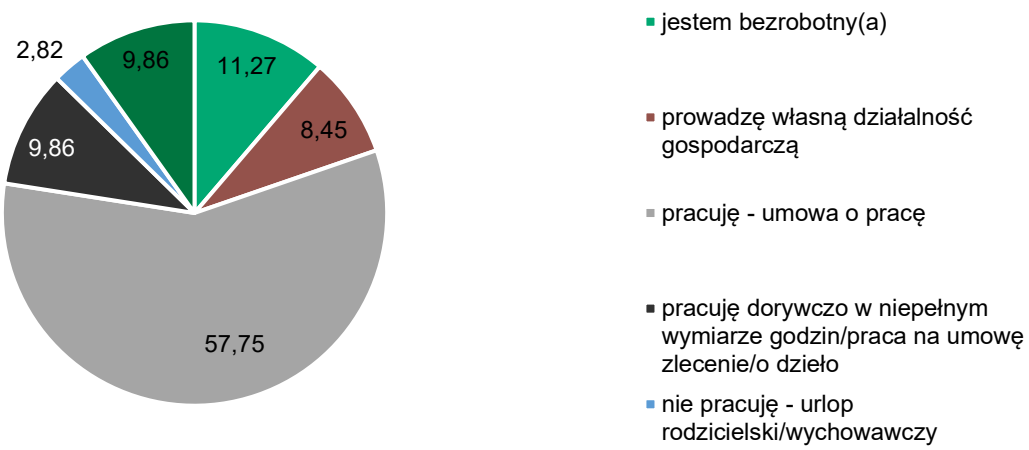

Ryc. 4 Struktura respondentów w podziale ze względu na sytuację zawodową.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

W aspekcie wzmocnienia kapitału społecznego szczególnie istotne są działania zmierzające do zwiększenia spójności społecznej. Instrumenty polityki społecznej powinny być nastawione przede wszystkim na likwidację bądź minimalizację przyczyn wykluczenia. Ważna jest integracja społeczna i ekonomiczna. Należy podjąć działania, które będą częścią aktywnej polityki społecznej, a osoby dotknięte dysfunkcjami i deficytami będą miały szansę w pełni uczestniczyć w codziennym życiu ogółu społeczeństwa.

2.1. SPOŁECZNO-GOSPODARCZA CHARAKTERYSTYKA GMINY

2.1.1. INFORMACJE OGÓLNE I POŁOŻENIE

Pełczyce są gminą miejsko-wiejską znajdującą się w południowej części województwa zachodniopomorskiego, w zachodniej części powiatu choszczeńskiego. Gmina graniczy z dwiema gminami powiatu choszczeńskiego (gmina Choszczno i Krzęcin), z jedną gminą powiatu myśliborskiego (gmina Barlinek), jedną gminą powiatu stargardzkiego (gmina Dolice) oraz z jedną gminą powiatu strzelecko-drezdeneckiego (gmina Strzelce Krajeńskie).

Powierzchnia gminy Pełczyce wynosi 201 km^2. Największą część gminy zajmują grunty rolne – ich powierzchnia wynosi 140 km^2, tj. 69,6% powierzchni gminy, natomiast tereny leśne zajmują 19% powierzchni gminy. Gmina leży na pojezierzach: Choszczeńskim i Myśliborskim. Północno-zachodni fragment gminy zajmuje Barlinecko-Gorzowski Park Krajobrazowy. Przez granicę z gminą Barlinek przepływa rzeka Płonia, a z gminą Choszczno Mała Ina. Na południe od Pełczyc znajduje się duże jezioro Pełcz.

Gmina Pełczyce pod względem administracyjnym składa się z 19 sołectw: Będargowo, Boguszyny, Bukwica, Bolewice, Brzyczno, Chrapowo, Jagów, Jarosławsko, Krzynki, Lubiana, Lubianka, Ługowo, Sarnik, Łyskowo, Nadarzyn, Niesporowice, Płotno, Przekolno oraz Trzęsacz.

Centralny układ drogowy gminy tworzą drogi wojewódzkie, powiatowe i gminne. Łączna długość wszystkich dróg wynosi 177,6 km, tj.:

- droga wojewódzka nr 151 łącząca Pełczyce z Barlinkiem (8 km) i Choszcznem (20 km),
- drogi powiatowe (o łącznej długości 98,6 km na terenie gminy),
- drogi gminne (o łącznej długości 62 km na terenie gminy)

Pełczyce zlokalizowane są bliżej Gorzowa Wielkopolskiego (40 km) niż stolicy województwa – Szczecina (ok. 80 km), co wpływa na kształtowanie powiązań regionalnych, również w zakresie zaspokajania usług. Najbliższa stacja kolejowa znajduje się w odległości ok. 20 km od Gminy, w ośrodku powiatowym Choszcznie.

2.1.2. DEMOGRAFIA

Gminę Pełczyce w 2025 roku zamieszkiwało 7 053 osób, w tym 3 476 kobiet oraz 3 577 mężczyzn. W porównaniu z danymi z 2021 roku, nastąpił spadek mieszkańców o 227 osób, co stanowi 3,2% ogółu mieszkańców. Ponadto nastąpiły zmiany w strukturze mieszkańców według grup ekonomicznych:

- zmniejszyła się liczba osób w wieku 17 lat i mniej, czyli mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym tj. z 1 426 osób w 2021 roku do 1 243 osób w 2025 roku,
- zmniejszyła się liczba osób w wieku produkcyjnym z 4 377 osób w 2021 roku do 4 221 osób w 2025 roku,
- wzrosła liczba osób w wieku poprodukcyjnym tj. dla mężczyzn – 65 lat i więcej, dla kobiet – 60 lat i więcej; w 2021 roku zanotowano 1 477 osób natomiast w 2025 roku – 1 589 osób.

Obrazuje to wykres zamieszczony poniżej.

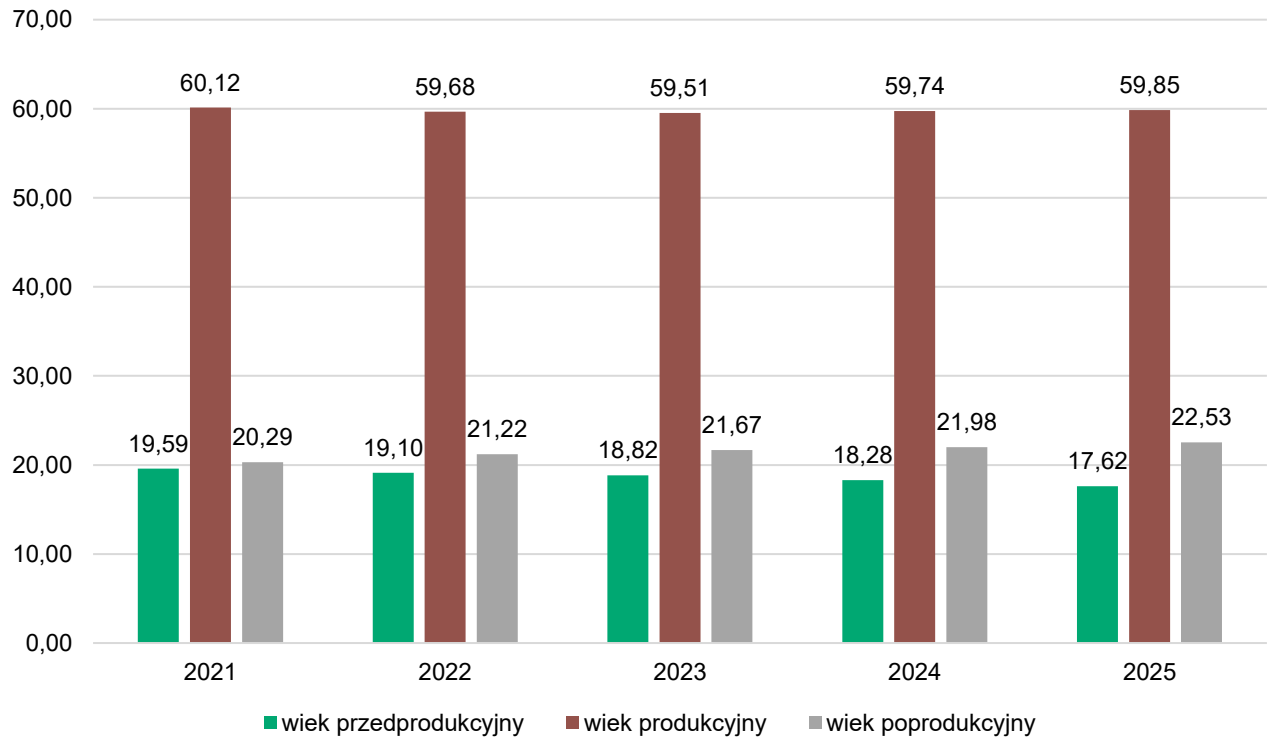

Ryc. 5 Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w gminie Pełczyce w latach 2021-2025 (%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Potwierdzeniem starzenia się społeczeństwa jest wzrost wartości współczynnika obciążenia demograficznego. To stosunek liczby osób w wieku 65 lat i starszych do liczby osób w wieku produkcyjnym (od 15 do 64 lat).

W gminie Pełczyce wartość wskaźnika jest niższa niż w powiecie choszczeńskim tj. 29,3%, podcza gdy w powiecie i województwie jest to 35,1%. W analizowanym okresie w poszczególnych jednostkach samorządu terytorialnego wskaźnik wzrósł o :

- 4,4 punktu procentowego w gminie Pełczyce,
- 5,7 punkty procentowego w powiecie choszczeńskim,
- 4,7 punktu procentowego w województwie zachodniopomorskim.

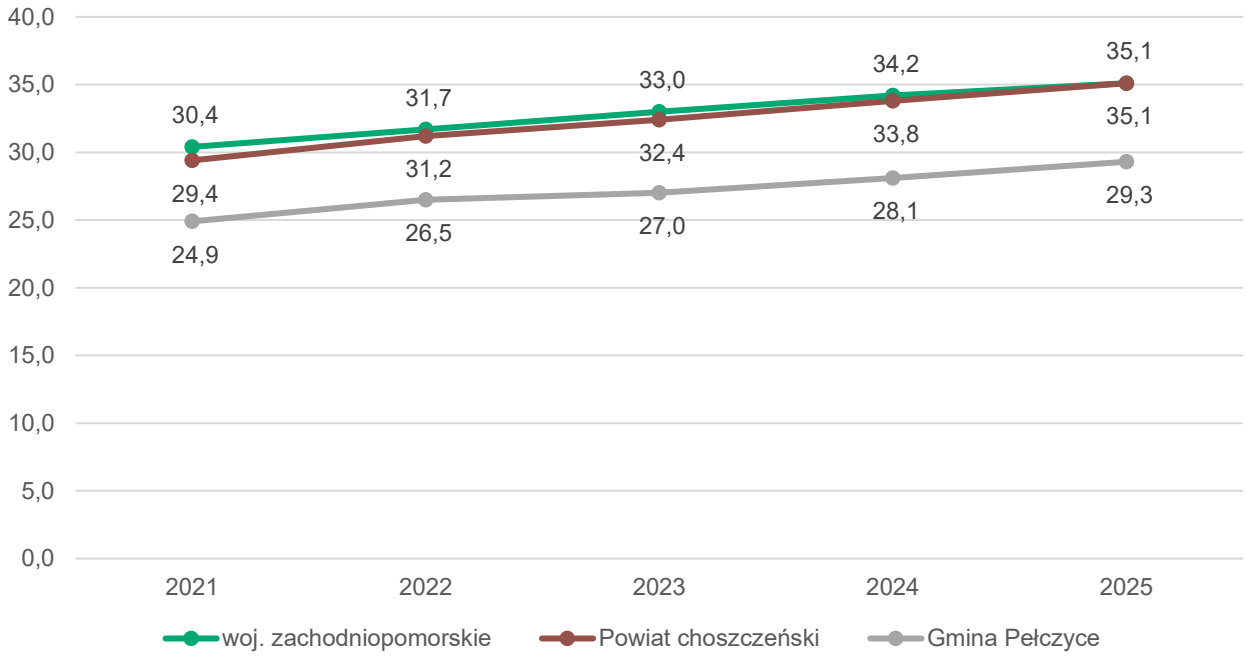

Ryc. 6 Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi w latach 2021-2025

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Współczynnik przyrostu naturalnego to stosunek różnicy między liczbą urodzeń żywych i liczbą zgonów do liczby ludności w połowie badanego okresu lub do średniego stanu ludności w tym okresie – wyrażony w ‰ (tj. na 1000 ludności).

Od kilku lat w gminie Pełczyce odnotowuje się ujemny przyrost naturalny, w 2025 roku na terenie gminy współczynnik przyrostu naturalnego wyniósł aż -8,04. Zmniejsza się także liczba zgonów oraz maleje liczba urodzeń. Szczegółowo obrazuje to poniższy wykres.

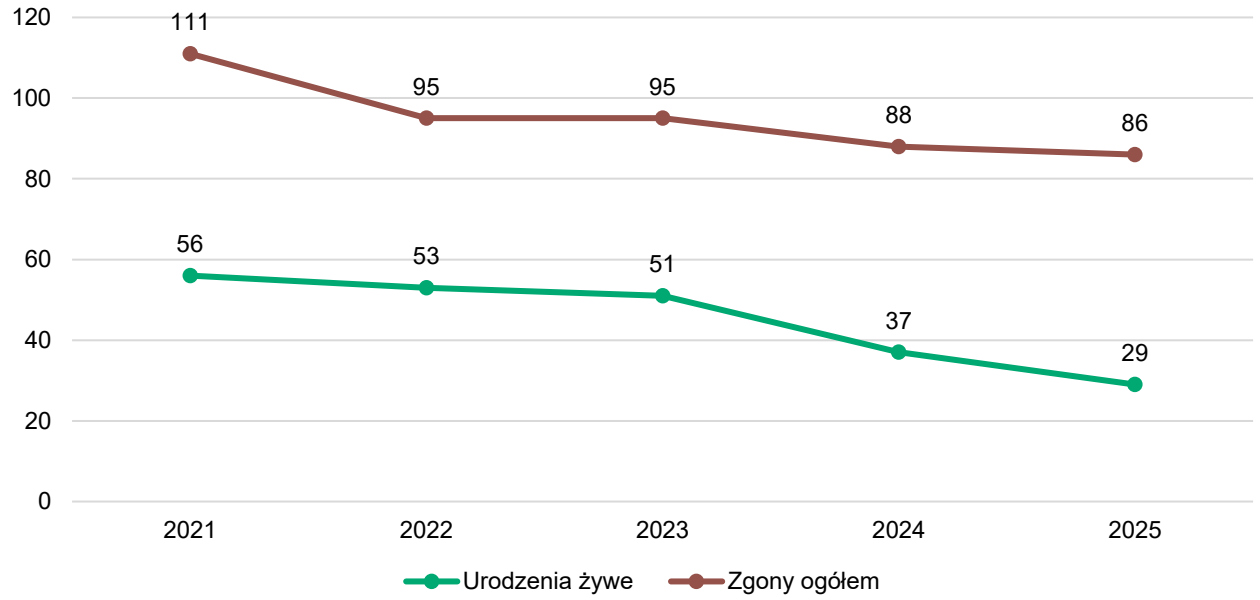

Ryc. 7 Liczba urodzeń i zgonów w latach 2021-2025 w gminie Pełczyce

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Problemem gminy Pełczyce jest odpływ mieszkańców. W latach 2021-2022 saldo migracji ogółem na 1000 mieszkańców utrzymywało się na poziomie ujemnym, jednak w 2023 roku wartość ta wzrosła i wyniosła 0,83 osoby na 1000 mieszkańców. W 2024 roku odnotowano kolejny duży spadek salda migracji do poziomu -5,8, niemniej w 2025 roku poziom ten wzrósł, choć wciąż utrzymuje się na poziomie ujemnym (-1,6). Saldo migracji na 1000 ludności w przypadku województwa zachodniopomorskiego oraz powiatu choszczeńskiego w całym analizowanym okresie utrzymuje się na poziomie ujemnym, cechując się jednak mniejszymi fluktuacjami niż w przypadku Gminy Pełczyce.

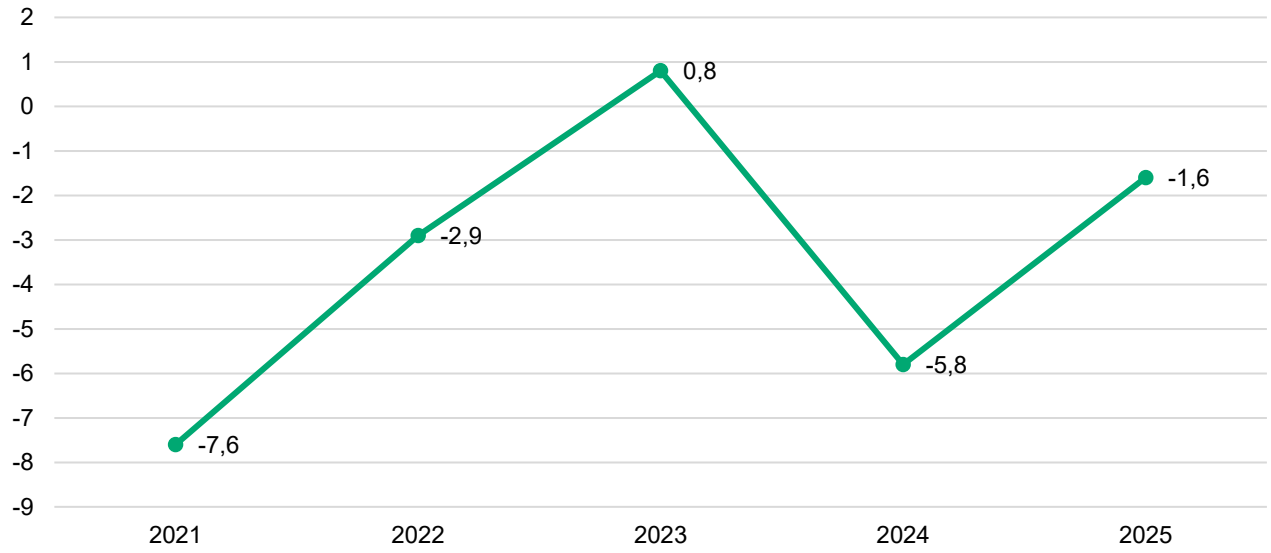

Ryc. 8 Saldo migracji na 1 000 mieszkańców w latach 2021-2025 w gminie Pełczyce

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Podsumowując sytuację demograficzną w gminie Pełczyce należy stwierdzić, iż nie odnotowano pozytywnych zmian względem ostatniej podejmowanej analizy z roku 2023. Zdiagnozowane wówczas problemy związane z wysoce ujemnym przyrostem naturalnym, ujemnym saldem migracji skłonnym do fluktuacji oraz ich konsekwencjami w postaci ubytku liczby mieszkańców i starzenia się społeczeństwa jedynie się pogłębiają. Kluczowe dla wspólnoty samorządowej pozostaje budowanie usług społecznych opartych nie tylko na potrzebach seniorów, ale również tworzących wartościową ofertę dla mieszkańców wieku produkcyjnym i przedprodukcyjnym.

2.1.3. RYNEK PRACY

Na podstawie danych otrzymanych z Centrum Usług Społecznych w Pełczycach można zaobserwować wahania liczby osób zarejestrowanych jako osoby bezrobotne w latach 2021-2025. W 2021 roku 398 osób (253 kobiety oraz 145 mężczyzn) było zarejestrowanych jako osoby bezrobotne. W roku 2025 liczba ta wyniosła 395 osób (244 kobiety oraz 151 mężczyzn). Na terenie gminy Pełczyce więcej jest bezrobotnych kobiet niż mężczyzn. Większy odsetek kobiet wśród osób poszukujących pracy wynika m.in. z obowiązków macierzyńskich i niechęci zatrudniania przez pracodawców kobiet wychowujących małe dzieci lub potencjalnie mogących zostać matkami w najbliższym czasie. Trudniejszy jest także powrót do aktywności zawodowej kobiet po przerwie związanej z macierzyństwem.

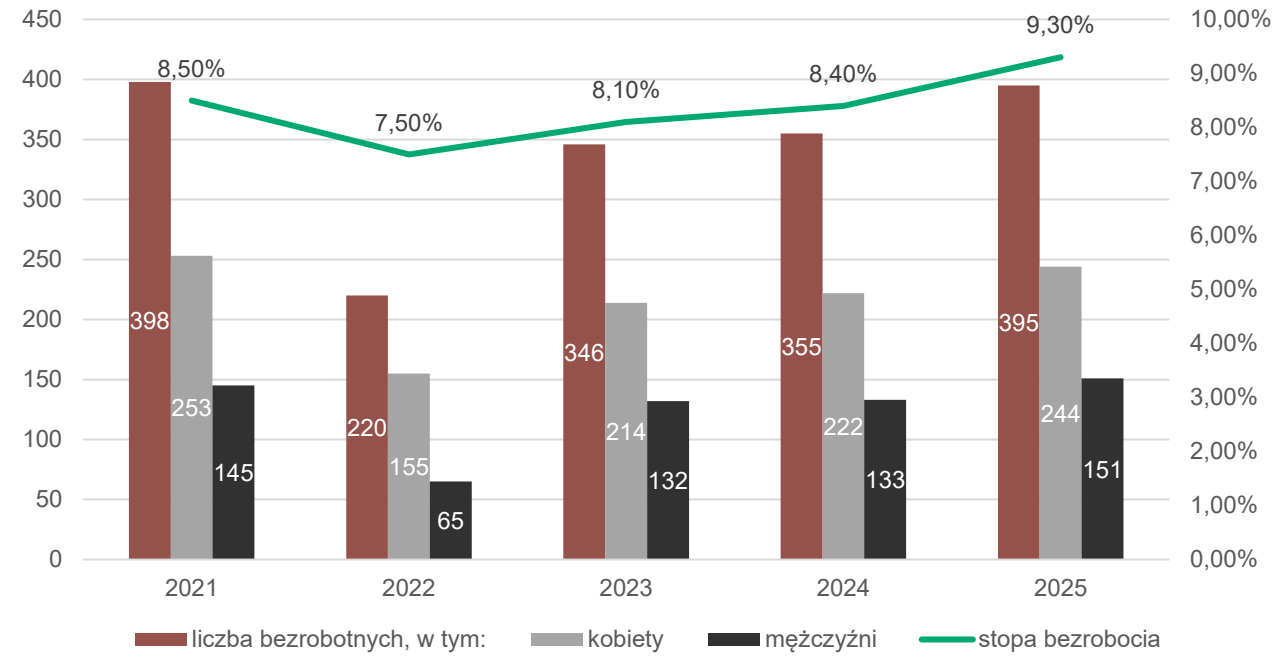

Ryc. 9 Bezrobotni zarejestrowani w Gminie Pełczyce w latach 2021-2025

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych M-GOPS

Mieszkańcy gminy biorący udział w badaniu ankietowym, ocenili lokalny rynek pracy jako drugi najpilniej wymagający obszar (zaraz po poprawie dostępu do specjalistycznej opieki medycznej). Ponad 62% ankietowanych oceniła lokalny rynek źle lub bardzo źle, z kolei 19,7% respondentów oceniła go dostatecznie. Zaledwie nieco ponad 14% ankietowanych oceniło lokalny rynek pracy dobrze lub bardzo dobrze, co jednoznacznie wskazuje na problemy społeczne występujące w tym obszarze.

Opierając się na danych CUS w Pełczycach znaczny wzrost zauważyć można w liczbie osób, które odbywały staże organizowane przez Powiatowy Urząd Pracy. Staż stanowi formę aktywizacji zawodowej osoby bezrobotnej, która umożliwia nabycie umiejętności praktycznych kompetencji do wykonywania pracy przez realizowanie zadań w miejscu pracy bez nawiązania stosunku pracy z pracodawcą. Staż odbywa się na podstawie umowy zawartej przez starostę z pracodawcą, według określonego programu. Stażysta otrzymuje co miesiąc stypendium w wysokości 120,00% zasiłku dla bezrobotnych. Po 2023 roku jednak ponownie żadna z osób bezrobotnych zamieszkujących na terenie gminy nie podejmowała tej formy aktywizacji zawodowej.

Prace społecznie użyteczne to forma wsparcia skierowana do osób bezrobotnych bez prawa do zasiłku, jednocześnie korzystających ze świadczeń pomocy społecznej albo uczestniczących w kontrakcie socjalnym, indywidualnym programie usamodzielnienia lub w indywidualnym programie zatrudnienia socjalnego. Prace te odbywają się bez nawiązania stosunku pracy. Wykonywanie prac społecznie użytecznych odbywa się na podstawie porozumienia zawartego między starostą a gminą, na rzecz której prace społecznie użyteczne będą wykonywane. Starosta refunduje gminie ze środków

Funduszu Pracy do 60,00% minimalnej kwoty świadczenia przysługującego bezrobotnemu. Świadczenie to może być w całości finansowane z budżetu gminy. Z istniejącej formy wsparcia na terenie gminy Pełczyce w 2025 roku skorzystały 32 osoby, co wskazuje na tendencje spadkową względem zainteresowania w 2023 roku (50 osób).

Gmina Pełczyce charakteryzuje się niskim wskaźnikiem przedsiębiorczości, wyrażonym w formie liczby podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze REGON przypadających na 1000 mieszkańców. W analizowanym okresie wskaźnik ten utrzymywał się na niższym poziomie w porównaniu do powiatu i województwa. Dynamika wzrostu liczby podmiotów gospodarczych została zachowana na zbliżonym poziomie względem gminy i powiatu, co może wskazywać na to, iż problem ten występują nie tylko na poziomie lokalnym, ale również ponadlokalnym. Z kolei dynamika wzrostu województwa zachodniopomorskiego jest wyższa, co determinuje pogłębianie się różnic w zakresie rozwoju gospodarczego między analizowanymi jednostkami.

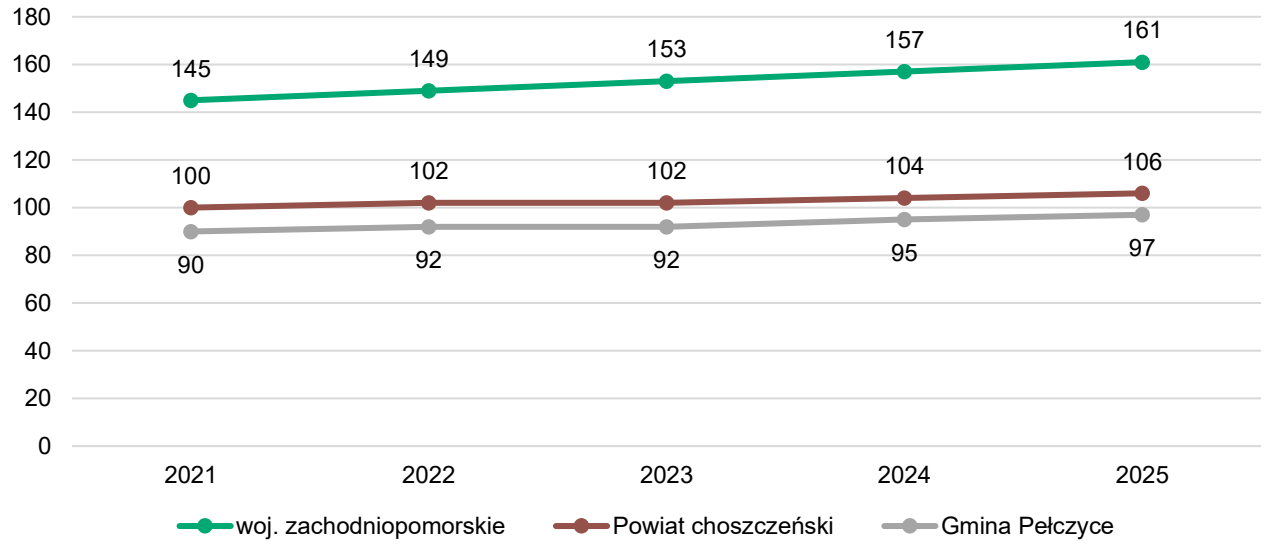

Ryc. 10 Podmioty na 1 000 mieszkańców zarejestrowane w rejestrze REGON w latach 2021-2025

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W gminie Pełczyce w roku 2025 w rejestrze REGON zarejestrowanych było 687 podmiotów gospodarki narodowej, spośród których 56 podmiotów zostało zarejestrowanych w 2025 roku, a 35 zostało wyrejestrowanych. Wśród zarejestrowanych podmiotów przeważają podmioty związane z budownictwem (27%), działalnością związaną z obsługą rynku nieruchomości (15%) oraz przetwórstwem przemysłowym (11%).

Do najważniejszych zagrożeń dla funkcjonowania Gminy, w obszarze gospodarczym, należy zaliczyć odpływ pracowników do przedsiębiorstw zlokalizowanych na terenie gmin sąsiednich oraz konkurencję ze strony silniejszych ośrodków, co jest wynikiem słabo rozwiniętego lokalnego rynku pracy.

Podsumowując, kontynuacja wsparcia dla osób biernych zawodowo, międzysektorowa współpraca lokalnych władz, organizacji pozarządowych oraz sektora prywatnego, przy jednoczesnym wsparciu finansowym ze środków krajowych oraz unijnych spowoduje uaktywnienie gospodarcze tego regionu i wzrost aktywizacji zawodowej mieszkańców. Kluczowym elementem pozostaje również próba dywersyfikowania rynku, a także wsparcia mieszkańców w przekwalifikowaniu się. Lokalny rynek pracy winien nie tylko się rozwijać w tempie zbliżonym do regionalnego, ale również być związanym z lokalnymi pracownikami. Znaczącą szansą rozwojową dla gminy Pełczyce pozostaje inwestycja realizowana przez firmę Suempol, która w Pełczycach ma wybudować centrum przetwórstwa ryb. Zakończenie budowy i uruchomienie zakładu zaplanowano na IV kwartał 2027 roku. Jeżeli plany dojdą do skutku, na terenie gminy powstanie ok. 300 nowych miejsc pracy, co zdecydowanie ożywi lokalny rynek pracy również w zakresie dalszego rozwoju usług.

2.1.4. SYTUACJA MIESZKANIOWA

Gmina Pełczyce w swoich zasobach w 2025 roku posiadała 132 lokale komunalne oraz 17 lokali komunalnych przeznaczonych na najem socjalny. Zasady przyznawania mieszkań z zasobów mieszkaniowych zostały określone Uchwałą nr IX.50.2024 Rady Miejskiej w Pełczycach z dnia 26 listopada 2024 r. w sprawie ustalania zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu gminy Pełczyce.

Tabela 1. Liczba lokali mieszkalnych w gminie Pełczyce w latach 2021-2025

	2021	2022	2023	2024	2025
Liczba lokali socjalnych	21	21	19	18	17
Liczba lokali komunalnych	72	62	73	71	132

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych M-GOPS

W ramach przeprowadzonego badania ankietowego respondenci najczęściej oceniali do stęp do mieszkań komunalnych oraz socjalnych jako przeciętny (26,8%), z kolei odpowiednio 22,5% i 19,7% ankietowanych uznało do za bardzo zły i zły. Z drugiej strony pozytywnie dostęp do mieszkań komunalnych i socjalnych oceniło łącznie 31% respondentów, w tym 21,1% jako dobry, a 9,9% jako bardzo dobry. Znaczący wzrost liczby mieszkań komunalnych w 2025 roku (+ 61 lokali komunalnych) wpłynął również na oceny osób biorących udział w badaniu. Względem roku 2023 widoczna jest zatem znacząca poprawa względem sytuacji mieszkaniowej panującej w gminie.

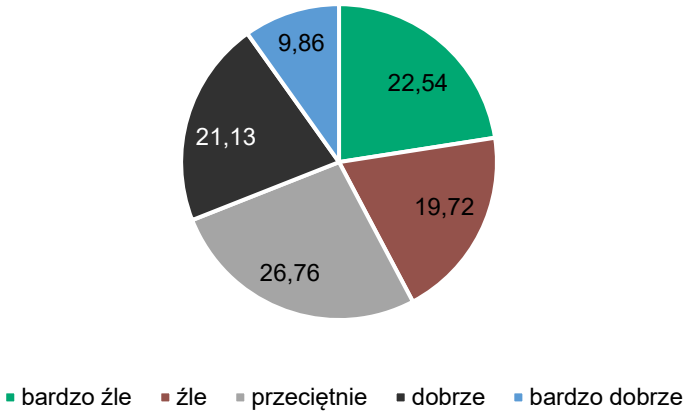

Ryc. 11 Dostęp do mieszkań komunalnych i socjalnych według ankietowanych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Liczba osób oczekujących w gminie Pełczyce na mieszkanie komunalne stale wzrasta, począwszy od 3 osób w 2023 roku, do 10 osób w roku 2024 i 54 osób w 2025 roku.

Jednocześnie zauważyć można, iż w latach 2021-2024 stale wzrastała liczba rodzin korzystająca z dodatku mieszkaniowego, jednak w 2025 roku odnotowano spadek – z 34 do 28 rodzin objętych tą formą wsparcia. Koszty udzielania świadczenia wzrosły z 54,4 tys. zł w 2024 roku do 64 tys. zł w 2025 roku.

Tabela 2. Liczba wypłaconych dodatków mieszkaniowych ogółem w latach 2021-2025

	2021	2022	2023	2024	2025
Liczba gospodarstw domowych	16	28	30	34	28
Kwota wypłaconych swiadczeń	35 139,00 zł	57 395,00 zł	73 439,00 zł	54 483,00 zł	64 035,00 zł

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych M-GOPS

W najbliższym czasie niezbędną stanie się konieczność znalezienia odpowiedniej bazy lokalowej w celu utworzenia mieszkań chronionych i wspomaganych jako lokali mających zapewnić osobom ze szczególnymi potrzebami przygotowanie do prowadzenia samodzielnego życia w społeczeństwie lub zastąpić pobyt w placówce zapewniającej całodobową opiekę. Jednocześnie, co warto podkreślić, na mocy uchwały nr XVI.117.2025 Rady Miejskiej w Pełczycach z dnia 30 października 2025 r. w sprawie utworzenia mieszkania treningowego oraz określenia zasad ponoszenia odpłatności za pobyt w tym mieszkaniu, powstało pierwsze mieszkanie treningowe, zlokalizowane przy ul. Jeziornej 17 w Pełczycach. Mieszkanie jest prowadzone przez Centrum Usług Społecznych w Pełczycach. W gminie obserwuje się również wyraźną potrzebę deinstytucjonalizacji usług społecznych, co wiąże się z podejmowaniem działań zmierzających do dalszego rozwijania usług opiekuńczych świadczonych w miejscu zamieszkania. W ramach naboru 6.18 Działania w celu zwiększenia równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości trwałych i przystępnych cenowo usług, złożono wniosek o dofinansowanie obejmujący m.in. utworzenie i adaptację lokalu gminnego zlokalizowanego przy ul. Jeziornej 17A w Pełczycach na mieszkanie wspomagane. Realizacja wskazanego projektu pozwoliłaby na opuszczenie opieki instytucjonalnej (DPS). Rekomenduje się dalsze dążenie do rozwoju mieszkalnictwa wspomaganego na terenie gminy, również przy korzystaniu z zewnętrznych źródeł finansowania.

2.1.5. OŚWIATA I WYCHOWANIE

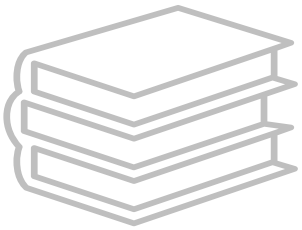

W 2025 roku gmina Pełczyce była organem prowadzącym dla 4 placówek oświatowych, wśród których znalazły się:

- Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Będargowie,
- Szkoła Podstawowa im. I Dywizji im. T. Kościuszki w Chrapowie,
- Szkoła Podstawowa w Lubianie,
- Szkoła Podstawowa im. M. Kopernika w Pełczycach.

Poniżej przedstawiono liczbę uczniów uczęszczających do szkół podstawowych w roku 2025 oraz liczbę oddziałów w szkołach na podstawie informacji przekazanych przez Urząd Miasta w Pełczycach.

Tabela 3. Organizacja szkół w roku 2025

Lp.	Nazwa szkoły	Liczba uczniów	Liczba oddziałów	Średnia wielkość oddziału	Liczba etatów nauczycieli	Zmianowy system pracy (tak/nie)
1.	Szkoła Podstawowa im. Mikołaja Kopernika w Pełczycach	239	11	22	27	nie
2.	Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Będargowie	131	8	16	22	nie

3.	Szkoła Podstawowa im. I Dywizji im. Tadeusza Kościuszki w Chrapowie	83	8	10	22	nie
4.	Szkoła Podstawowa w Lubianie	128	8	16	22	nie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu

Ze względu na wciąż spadającą liczbę uczniów, związaną z omawianymi zmianami demograficznymi, a także stale wzrastającą liczbę dzieci z orzeczeniami o niepełnosprawności planowane jest przekształcenie szkoły podstawowej im. I Dywizji im. Tadeusza Kościuszki w Chrapowie w szkołę integracyjną. Przedsięwzięte działania mają nie tylko służyć dostosowaniu oferty edukacyjnej do zmieniających się potrzeb dzieci i młodzieży, ale również gwarantować równy dostęp do wysokiej jakości usług oświatowych. Ze względu na mniejszą liczbę szkół integracyjnych, z placówki będą mogły również korzystać dzieci spoza terenu gminy Pełczyce, co pozwoli utrzymać lub zwiększyć liczbę uczniów w perspektywie kolejnych lat. Działania te mogą wydatnie pomóc w utrzymaniu aktualnej sieci szkół podstawowych, bowiem wobec braku wskazanych działań, Szkoła Podstawowa w Chrapowie prawdopodobnie będzie stopniowo wygaszana.

Dzieci z gminy Pełczyce mają także możliwość uczęszczania do Miejsko - Gminnego Przedszkola w Pełczycach lub jednego z trzech dostępnych oddziałów przedszkolnych działających przy szkołach podstawowych w: Będargowie, Lubianie i Chrapowie. Poniżej przedstawiono szczegółowe informacje dotyczące funkcjonowania opieki przedszkolnej.

Tabela 4 Organizacja przedszkola i oddziałów przedszkolnych w 2025 roku

Lp.	Nazwa przedszkola/oddziału/punktu przedszkolnego	Liczba dzieci	Liczba grup	Średnia wielkość grupy	Godziny otwarcia
Przedszkola publiczne					
1.	Miejsko-Gminne Przedszkole w Pełczycach	125	5	25	6.30-15.30
2.	Oddział przedszkolny w Będargowie	19	1	19	8-13
3.	Oddział przedszkolny w Lubianie	22	1	22	8-13
4.	Oddział przedszkolny w Chrapowie	14	1	14	8-13

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu

Ze względu na spadek liczby dzieci w wieku przedszkolnym na terenie gminy, również i w tym wypadku przewiduje się zmiany sieci placówek. Wraz z kolejnym rokiem szkolnym przewiduje się wygaszenie dwóch oddziałów przedszkolnych, przy jednoczesnym przekształceniu pozostałej bazy lokalowej w placówki wsparcia dziennego lub kluby seniora służące dalszej aktywności społecznej mieszkańców obszarów wiejskich gminy.

Miejsko-Gminne Przedszkole w Pełczycach niezmiennie zapewnia 125 miejsc opieki nad dziećmi od 3 r.ż., które uczęszczają do niego w ramach 5 oddziałów, przy średniej wielkości grupy wynoszącej 25 dzieci. Przedszkole pozostaje dostępne w godzinach od 6.30 do 15.30 w dni robocze. Oddziały przedszkolne w Będargowie, Lubianie i Chrapowie dysponują 1 grupą przedszkolną. Najliczniejszy

oddział mieści się w Lubianie i liczy 22 dzieci. Oddziały pozostają dostępne w godzinach od 8.00 do 13.00 w dni robocze.

Po stałym wzroście liczby dzieci z terenu gminy Pełczyce uczęszczających do przedszkoli poza jej terenem obserwowanym w latach 2021-2024, w roku szkolnym 2024/2025 odnotowano spadek. Poza terenem gminy do przedszkoli uczęszcza 11 jej mieszkańców. Z kolei na terenie gminy Pełczyce z opieki przedszkolnej korzysta 3 dzieci nie będących jej mieszkańcami. Jednocześnie należy podkreślić, iż miesięczny koszt utrzymania 1 dziecka w placówce przedszkolnej stale wzrasta, z poziomu 682 zł w roku szkolnym 2021/2022 do poziomu 1 527,75 zł w roku szkolnym 2024/2025. Gmina Pełczyce dotuje również pobyt dzieci w przedszkolach poza jej terenem, w roku szkolnym 2024/2025 w kwocie 1 127,67 zł miesięcznie.

Na terenie gminy Pełczyce, z dniem 2 kwietnia otwarto nowo utworzony Miejsko-Gminny Żłobek „Niedźwiadek", który dysponuje 36 miejscami opieki nad dziećmi do lat 3. Budynek spełnia wszystkie potrzeby najmłodszych, pozostając w pełni dostosowanym do potrzeb dzieci z niepełnosprawnością lub wymagających szczególnej opieki. Żłobek pozostaje dostępny w godzinach od 6.00 do 16.00 w dni robocze. Wraz z otwarciem Żłobka „Niedźwiadek" podjęto decyzję o jednoczesnej likwidacji dotychczas istniejącego Miejsko-Gminnego Żłobka mieszczącego się przy ul. Chrobrego. Na mocy uchwały nr XXIII.174.2026 Rady Miejskiej w Pełczycach z dnia 11 czerwca 2026 roku podjęto decyzję o likwidacji Miejsko-Gminnego Żłobka w Pełczycach, dla którego organem prowadzącym była Gmina Pełczyce z dniem 31 sierpnia 2026 r.

Respondenci oceniają ofertę edukacyjną szkół podstawowych gminy Pełczyce jako dobrą (38%) lub bardzo dobrą (25,3%). Niespełna 17% ankietowanych edukację w szkołach podstawowych oceniło negatywnie, tj. źle lub bardzo źle. Względem roku 2023 odnotowano tym samym znaczącą poprawę zadowolenia mieszkańców z poziomu świadczonych usług edukacyjnych na terenie gminy.

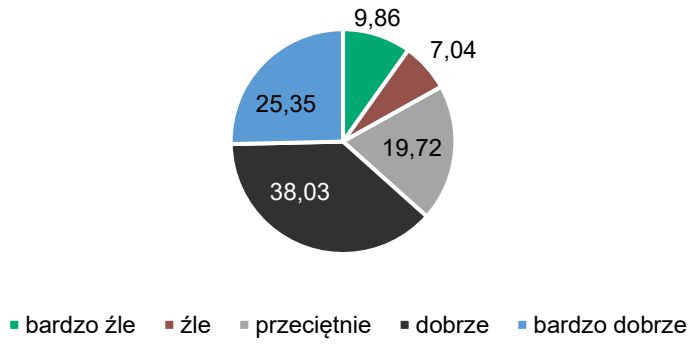

Ryc. 12 Szkolnictwo podstawowe na terenie według ankietowanych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiet

W przypadku opieki przedszkolnej gwarantowanej na terenie gminy, również odnotowano znaczący wzrost zadowolenia mieszkańców względem roku 2023. Aż 33,8% respondentów oceniło ją bardzo

dobrze, a 25,3% dobrze. Zaledwie 12,7% ankietowanych oceniło opiekę przedszkolną na terenie gminy negatywnie, tj. źle lub bardzo źle.

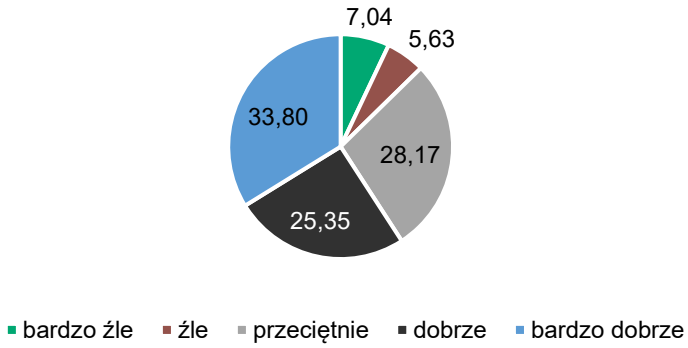

Ryc. 13 Edukacja przedszkolna na terenie gminy Pełczyce

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiet

W przypadku opieki nad dziećmi do lat 3, odpowiedzi respondentów cechowały się większym zróżnicowaniem. Niemniej, wciąż zdecydowana większość ankietowanych oceniła ją dobrze (22,5%) lub bardzo dobrze (29,6%). Negatywną ocenę przyznało łącznie nieco ponad 28% ankietowanych. Z kolei niespełna 20% osób biorących udział w badaniu oceniło opiekę żłobkową przeciętnie.

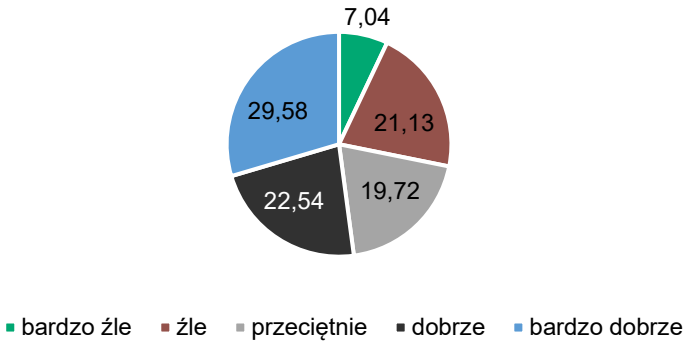

Ryc. 14 Zapewnienie opieki dzieciom do lat 3 na terenie gminy Pełczyce

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiet

Sektor związany z oświatą i wychowaniem jest systematycznie rozwijany, co znajduje odzwierciedlenie w jego ocenie ze strony mieszkańców. Dalsze działania powinny być skupione na rozwijaniu zindywidualizowanych form nauki i opieki, a także rozwoju sektora prywatnego w tym obszarze. Ważnym aspektem pozostaje również sieciowanie działań edukacyjnych i oświatowych w zakresie ich powiązania i wymiany doświadczeń na różnych szczeblach.

2.1.6. OPIEKA ZDROWOTNA I BEZPIECZEŃSTWO

Usługi w zakresie opieki zdrowotnej w gminie Pełczyce świadczą 3 placówki publiczne w zakresie opieki medycznej i stomatologicznej. Na terenie gminy Pełczyce nie ma dostępnych dla mieszkańców publicznych przychodni specjalistycznych. Na terenie gminy Pełczyce dostępne są dla mieszkańców dwie apteki pozwalające na bieżące zaopatrzenie w podstawowe lekarstwa i wyroby medyczne.

Dostęp do podstawowej opieki medycznej ze strony ankietowanych był oceniany bardzo zróżnicowanie. Niespełna 27% respondentów oceniło dostęp do podstawowej opieki przeciętnie. Z kolei dobrze lub źle oceniło go po niespełna 24% ankietowanych. Bardzo złą ocenę przyznało 18,3% respondentów, a bardzo dobrą 7%. To wskazuje, iż dostęp do podstawowej opieki medycznej należy ocenić przeciętnie i wymaga on podejmowania dalszych działań rozwojowych. Ponadto, względem 2023 roku widoczny jest stopniowy spadek zadowolenia mieszkańców z dostępności pomocy medycznej.

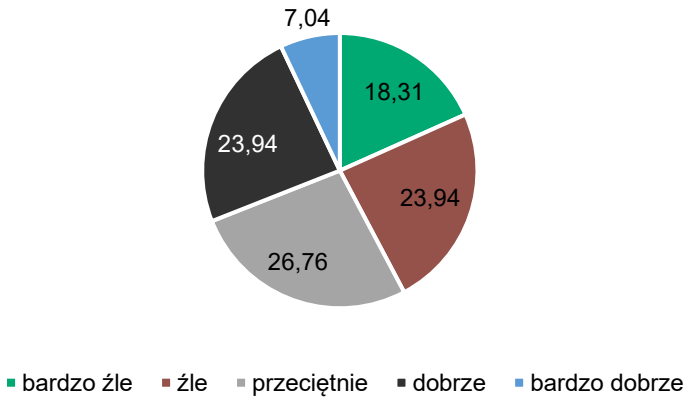

Ryc. 15 Dostęp do podstawowej opieki medycznej według ankietowanych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Respondenci zdecydowanie negatywnie ocenili natomiast dostęp do specjalistycznej opieki medycznej, co koreluje z brakiem specjalistycznych placówek na terenie gminy. Blisko 55% respondentów oceniło dostęp do specjalistycznej opieki medycznej bardzo źle, a kolejne ponad 25% źle. Ocenę dobrą lub bardzo dobrą przyznało odpowiednio 5,6% oraz 2,8% ogółu ankietowanych. Dostępność specjalistycznej opieki medycznej jawi się jako podstawowa i nagląca potrzeba mieszkańców.

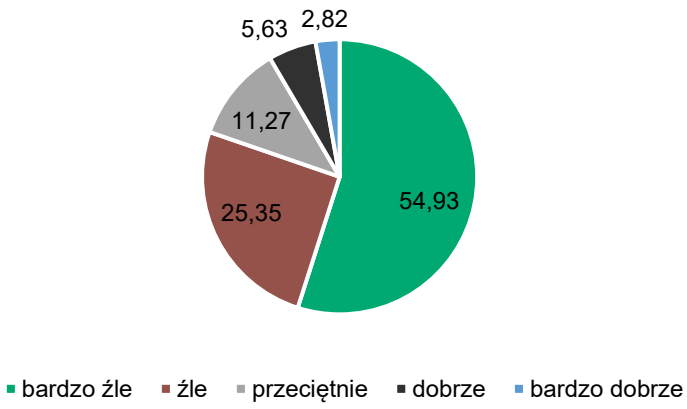

Ryc. 16 Dostęp do specjalistycznej opieki medycznej według ankietowanych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty, w tym również zadania z zakresu porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli oraz ochrony przeciwpożarowej i przeciwpowodziowej, reguluje Ustawa o samorządzie gminnym, która traktuje powyższe jako zadania własne gminy o charakterze obowiązkowym. Do zapewnienia bezpieczeństwa publicznego zobowiązane są wszystkie organy władzy i administracji państwowej, szczególnie instytucje wyspecjalizowane, jak np. Policja oraz Państwowa Straż Pożarna.

Utrzymaniem porządku i bezpieczeństwa publicznego na terenie gminy Pełczyce zajmuje się 6 funkcjonariuszy sprawujących służbę w ramach Posterunku Policji w Pełczycach, zlokalizowanego przy ul. Ogrodowej 11 w Pełczycach.

Istotną rolę w obszarze bezpieczeństwa publicznego pełnią ochotnicze straże pożarne włączone do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego, których wyszkolenie i wyposażenie umożliwia podjęcie niżej działań: ratowniczo-gaśniczych w czasie pożarów, ratownictwa technicznego i drogowego, ratownictwa powodziowego i nawodnego, ratownictwa chemicznego i ekologicznego, ratownictwa medycznego. Na terenie gminy Pełczyce działają cztery Ochotnicze Straże Pożarne:

1. Do KSRG należą:
    - Ochotnicza Straż Pożarna w Pełczycach,
    - Ochotnicza Straż Pożarna w Płotnie;
2. Poza systemem KSRG funkcjonują:
    - Ochotnicza Straż Pożarna w Będargowie,
    - Ochotnicza Straż Pożarna w Boguszynach.

W przeprowadzonym badaniu ankietowym mieszkańcy gminy Pełczyce mogli wyrazić swoją opinię na temat poczucia bezpieczeństwa. Większość ankietowanych oceniła poziom poczucia

bezpieczeństwa jako przeciętny (36,6%) lub dobry (28,1%). Względem badania z 2023 roku widoczne jest natomiast przesunięcie w kierunku spadku poziomu poczucia bezpieczeństwa wśród mieszkańców, co może być powiązane z sytuacją światową oraz eskalacją konfliktów zbrojnych.

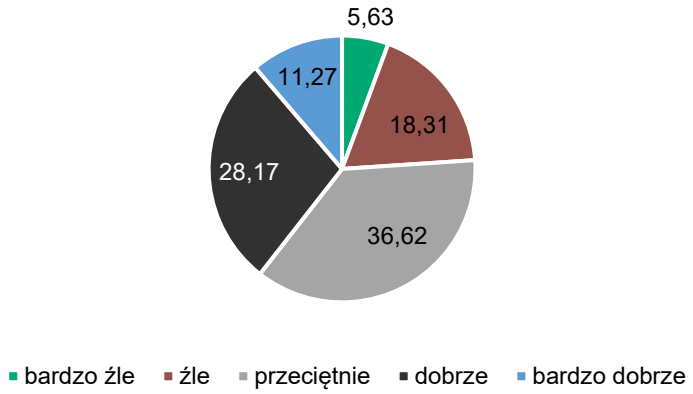

Ryc. 17 Poziom poczucia bezpieczeństwa w gminie Pełczyce według ankietowanych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych.

Wśród najważniejszych aspektów wskazane jest przede wszystkim rozwinięcie zakresu działań profilaktycznych i rehabilitacyjnych dla mieszkańców, które pomogą we wczesnym wykrywaniu schorzeń, trosce o zdrowie i dobre samopoczucie oraz ograniczą potrzeby związane ze specjalistyczną pomocą medyczną. Jednocześnie, istotnym aspektem pozostaje stałe wspieranie działań na rzecz poczucia bezpieczeństwa wśród mieszkańców, również poprzez realizację zadań społecznych, np. szkoleń cywilnych z zakresu zarządzania kryzysowego, kursów pierwszej pomocy przedmedycznej, kursów z zakresu reagowania kryzysowego. Istotnym wyzwaniem pozostanie również rozwój infrastruktury związanej z obroną cywilną, jak m.in. schrony.

Z bezpieczeństwem mieszkańców powiązane są również kwestie ochrony środowiska i obserwowanych zmian klimatu. Coraz częściej występujące zjawiska ekstremalne w pogodzie wiążą się ze szkodami na zdrowiu i mieniu mieszkańców. Do takowych możemy zaliczyć m.in. fale ekstremalnych upałów, na które szczególnie narażone pozostają dzieci, osoby starsze oraz osoby z chorobami przewlekłymi. Są to grupy osób, których zgodnie z danymi demograficznymi na terenie gminy będzie wciąż przybywać, dlatego istotne jest podjęcie działań zmierzających do edukowania lokalnej społeczności oraz tworzenia miejsc zacienionych, w których można się schłodzić.

Kolejnym zagadnieniem pozostaje ubóstwo energetyczne, definiowane jako sytuacja, w której gospodarstwo domowe nie ma zapewnionego dostępu do podstawowych usług energetycznych – ogrzewania, ciepłej wody użytkowej, oświetlenia czy zasilania urządzeń, które uznaje się za niezbędne do prowadzenia godnego życia. Jako główne przyczyny ubóstwa energetycznego wskazuje się przede wszystkim niskie dochody, rosnące koszty energii oraz niską efektywność energetyczną zabudowań mieszkalnych. Należy podejmować działania nie tylko związane z pomocą

finansową dla osób zagrożonych i doświadczających ubóstwa energetycznego, ale również skupiać się na poprawie efektywności energetycznej budynków i edukacji mieszkańców, m.in. w zakresie racjonalizacji zużycia energii.

Zgodnie z danymi CUS, w latach 2021-2025 klęska żywiołowa lub ekologiczna, ani sytuacja kryzysowa nie stanowiły powodu trudnej sytuacji życiowej. Należy jednak mieć na względzie rosnące ryzyko, które wymaga odpowiedniego przygotowania również w zakresie świadczonych usług społecznych.

2.1.7. DZIAŁANIA ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH I PODMIOTÓW EKONOMII SPOŁECZNEJ

Organizacjami pozarządowymi określamy wszystkie podmioty, które nie są organami lub jednostkami podległymi administracji publicznej (rządowej i samorządowej) oraz których działalność nie jest nastawiona na osiąganie zysku. Na terenie gminy Pełczyce swoją działalność prowadzą następujące organizacje pozarządowe, stowarzyszenia i fundacje:

- Fundacja „Green Island Back To Nature",
- Ochotnicza Straż Pożarna w Będargowie,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Boguszynach,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Chrapowie,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Jarosławsku,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Pełczycach,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Płotnie,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Przekolnie,
- Społeczne Towrzystwo Ochrony Przyrody Pełczyc,
- Sportowy Klub Ludowy „Jagów 2000",
- Stowarzyszenie Młoda Wieś,
- Stowarzyszenie Pomocy Rodzinie „Ala i As",
- Stowarzyszenie Przyjaciół Ziemi Pełczyckiej,
- Zachodniopomorski Okręgowy Związek Orientacji Sportowej,
- Związek Zawodowy Pracowników Ośrodka Hodowli Zarodowej Lubiana Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością.

Na terenie Gminy funkcjonują także kluby sportowe:

- Ludowy Klub Sportowy „Skrzydlaci” Będargowo,
- Klub Sportowy „KŁOS” Pełczyce,

- Klub Sportowy „Ina” Nadarzyn,
- Klub Sportowy „Strzała Płotno”,
- Klub Sportowy „Pomorzanka” w Jarosławsku,
- Klub Żeglarski „Sztaksel” Pełczyce.
- Uczniowski Klub Sportowy „Lubiana” w Lubianie,
- Uczniowski Klub Sportowy „Sprint”w Pełczycach,
- Uczniowski Klub Sportowy „Dance” w Pełczycach,
- Uczniowski Klub Sportowy „Pełcz” w Pełczycach.

Gmina Pełczyce jest członkiem Stowarzyszeń:

- LGD „Lider Pojezierza”,
- „Lider Pojezierzy”,
- Gmin Polskich Euroregionu Pomerania,
- Gmin Cysterskich.

Warto również zauważyć rosnące zainteresowanie zrzeszaniem się głównie mieszkanek obszarów wiejskich gminy w ramach Kół Gospodyń Wiejskich, których obecnie na terenie gminy działa 11. KGW funckjonują w następujących miejscowościach: Będargowo, Lubiana, Bolewice, Lubianka, Nadarzyn, Jarosławsko, Przekolno, Bukwica, Wierzchno, Sarnik, Boguszyny.

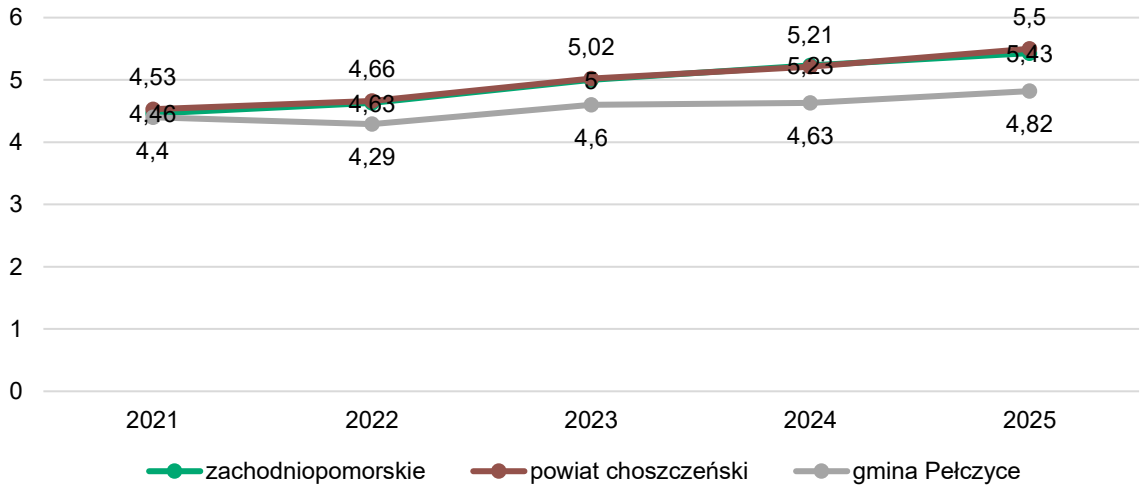

Ryc. 18 Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1 tys. mieszkańców w gminie Pełczyce

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Powyższy wykres prezentuje liczbę fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych przypadających na 1 tys. mieszkańców w latach 2021-2025 w gminie Pełczyce, powiecie choszczeńskim oraz województwie zachodniopomorskim. We wszystkich analizowanych jednostkach obserwuje się wzrost odsetka fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców. Niewielki spadek odnotowano jedynie w gminie Pełczyce w 2022 roku, jednak

począwszy od tego okresu podobnie jak w pozostałych jednostkach notowany jest stały wzrost wskaźnika. W gminie Pełczyce odsetek fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych przypadających na 1 tys. mieszkańców jest jednak wyraźnie niższy od średniej dla powiatu choszczeńskiego oraz województwa zachodniopomorskiego.

W przeprowadzonym badaniu ankietowym 40,8% uczestników określiło współpracę gminy z organizacjami pozarządowymi jako dostateczną, 19,7% respondentów jako dobrą, a 4,2% jako bardzo dobrą. Względem 2023 roku widoczne jest natomiast niższe zadowolenie mieszkańców ze współpracy z organizacjami pozarządowymi, bowiem negatywnie ocenia ją już ponad 35% ankietowanych. Niemniej, coraz gorzej oceniane jest również zaangażowanie i aktywność mieszkańców. Żaden z ankietowanych nie ocenił go bardzo dobrze, a jedynie 12,7% - dobrze. Przeciętnie zaangażowanie mieszkańców oceniło z kolei 42,5% respondentów. Z kolei aż 45% oceniło je źle lub bardzo źle.

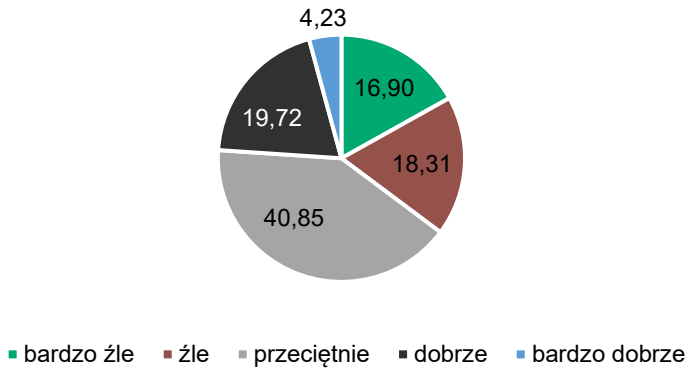

Ryc. 19 Współpraca gminy Pełczyce z organizacjami pozarządowymi

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych

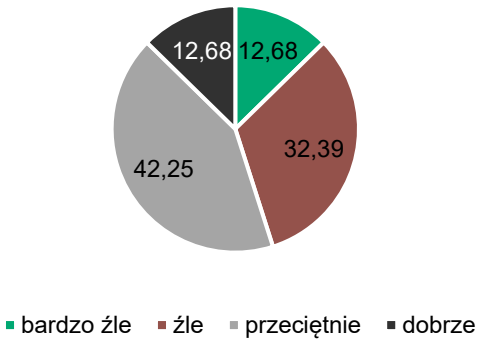

Ryc. 20 Aktywność i zaangażowanie społeczne mieszkańców gminy Pełczyce

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych

2.1.8. KULTURA

Działalność kulturalna na terenie Gminy skupia się przede wszystkim w Miejsko-Gminnym Ośrodku Kultury w Pełczycach, który jest publiczną instytucją samorządową. Zgodnie ze swoim statutem, placówka zajmuje się m.in. promocją lokalnej kultury zarówno w kraju, jak i za granicą, tworzeniem i ochroną dóbr kultury oraz zaspokajaniem potrzeb edukacyjnych, kulturalnych, informacyjnych, a także związanych z kulturą fizyczną i rekreacją.

Poza cyklicznie organizowanymi wydarzeniami, MGOK posiada także stałą ofertę obejmującą zajęcia plastyczne, warsztaty rękodzieła artystycznego i ceramiczne oraz zajęcia ruchowe typu zumba i joga.

Kulturalną ofertę gminy Pełczyce wzbogaca Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Pełczycach, która posiada cztery filie: w Jarosławsku, Płotnie, Przekolnie i Sarniku. Do głównych zadań biblioteki należy gromadzenie, opracowywanie i udostępnianie zbiorów, które wspierają potrzeby informacyjne, edukacyjne i samokształceniowe, szczególnie w zakresie wiedzy o regionie i jego dorobku. Biblioteka organizuje także różnorodne formy promocji czytelnictwa, dostępne dla wszystkich grup użytkowników.

Według mieszkańców biorących udział w ankiecie, dostępność do kultury i rozrywki w gminie jest umiarkowana. Największy odsetek ankietowanych ocenił ją jako przeciętną – 31%. Niemniej, blisko 24% dostępność kultury i rozrywki oceniła bardzo źle, a kolejne ponad 21% respondentów źle. Odpowiedzi pozytywne, a zatem oceniające dostępność dobrze lub bardzo dobrze stanowiły odpowiednio 16,9% oraz 7% ogółu odpowiedzi.

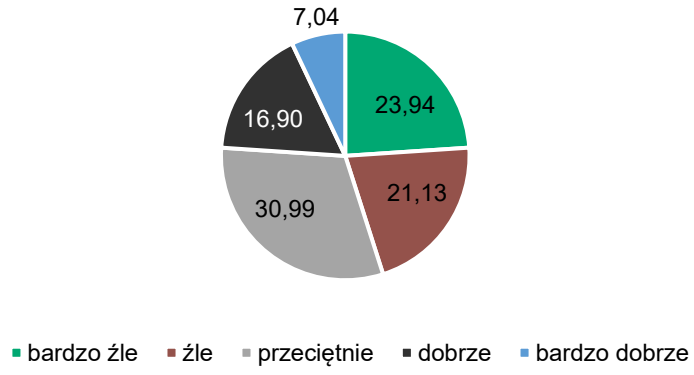

Ryc. 21 Dostępność do kultury i rozrywki dla wszystkich grup wiekowych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Gmina Pełczyce posiada również zasoby w zakresie zaplecza sportowo-rekreacyjnego. Składają się na nie:

- wielofunkcyjne boiska sportowa o nawierzchniach syntetycznych (korty tenisowe, boiska do gry w siatkówkę, koszykówkę, piłkę nożną),
- nowoczesną przyszkolną pływalnię oddaną do użytku w kwietniu 2026 roku,
- stadion miejski,
- sale sportowe,
- skatepark,
- kompleks boisk ORLIK,
- place zabaw.

Wśród najważniejszych cyklicznych wydarzeń kulturalnych i sportowych organizowanych na terenie gminy należy z kolei wymienić: Letnią Biesiadę Pełczycką, Dni Integracji Rodzin, dożynki, Inaugurację Roku Kulturalnego i obchody Złotych Godów, turniej szachowy, kino plenerowe, Odlotowy Dzień Dziecka, a także różne akcje charytatywne. Dodatkowo, oferta kulturalna i sportowa gminy jest stale rozszerzana, o czym świadczy nie tylko budowa pływalni dostępnej po godzinach lekcyjnych dla wszystkich mieszkańców, ale również np. organizacja I edycji Biegu Pamięci Żołnierzy Wyklętych „Tropem Wilczym", jako nowego wydarzenia.

Rekomenduje się dalsze rozwijanie oferty kulturalnej, rekreacyjnej i sportowej wraz z prowadzeniem okresowych badań opinii społecznej w zakresie bieżących potrzeb. Niezadowolenie mieszkańców może bowiem wynikać nie tyle ze zbyt mało rozbudowanej oferty, co z braku jej dostosowania do bieżących potrzeb mieszkańców.

2.2. ANALIZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH I ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ

2.2.1. DZIAŁALNOŚĆ CENTRUM USŁUG SPOŁECZNYCH

Centrum Usług Społecznych w Pełczycach powstało z dniem 1 stycznia 2025 roku w ramach przekształcenia Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej na podstawie Uchwały nr VI.32.2024 z dnia 27 września 2024 roku Rady Miejskiej w Pełczycach w sprawie utworzenia Centrum Usług Społecznych oraz nadania statutu. CUS w Pełczycach jest jednostką organizacyjną gminy Pełczyce i nie posiada osobowości prawnej. Siedziba CUS mieści się przy ulicy Ogrodowej 19A w Pełczycach. CUS powołany został w celu zaspokajania potrzeb wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych i ich koordynacji.

Do podstawowych zadań Centrum Usług Społecznych w Pełczycach zgodnie z ustawą o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych (Dz. U. z 2026 r. poz. 165 ze zm.) należą:

1) zaspokajanie potrzeb wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych przekazanych do realizacji centrum, w tym określonych w programie usług społecznych,
2) prowadzenie rozeznania potrzeb i potencjału wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych,
3) opracowywanie diagnozy potrzeb i potencjału wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych,
4) realizowanie programu usług społecznych, w tym kwalifikowanie osób zainteresowanych do korzystania z usług społecznych określonych w programie usług społecznych oraz opracowywanie i monitorowanie realizacji indywidualnych planów usług społecznych,
5) realizowanie innych niż usługi społeczne zadań przekazanych do realizacji centrum, w tym zadań z zakresu pomocy społecznej,
6) podejmowanie działań na rzecz integracji i wspierania rozwoju wspólnoty samorządowej z wykorzystaniem potencjału tej wspólnoty, w tym organizowanie działań samopomocowych, wolontaryjnych i sąsiedzkich stanowiących uzupełnienie usług społecznych (działania wspierające),
7) opracowywanie standardów jakości usług społecznych określonych w programie usług społecznych, w przypadku braku określenia tych standardów w obowiązujących przepisach, oraz ich wdrażanie,

8) podejmowanie działań na rzecz rozwoju i koordynacji usług społecznych, w tym przez nawiązywanie współpracy z organami administracji publicznej, organizacjami pozarządowymi i podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, podmiotami wykonującymi działalność leczniczą w rozumieniu ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej oraz osobami fizycznymi i prawnymi,
9) gromadzenie, aktualizowanie i udostępnianie informacji o usługach społecznych realizowanych na obszarze gminy.

Ustawa o CUS wskazuje również, że szczegółowy rodzaj i zakres zadań, a także organizację CUS określa jego statut. Zgodnie z przyjętym statutem, celem działalności CUS w Pełczycach jest rozpoznanie i zaspokajanie niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin wymagających pomocy, organizowanie wynikających z tego rozpoznania zadań, a także inspirowanie działalności innych sił społecznych, działających w sferze pomocy społecznej w celu doprowadzenia do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem. Zakres działań CUS wynika, zgodnie z przyjętym statutem z następujących aktów prawnych na poziomie krajowym:

1) ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych
2) ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej,
3) ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
4) ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej,
5) ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych,
6) ustawy z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów,
7) ustawy z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny,
8) ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”,
9) ustawy z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów,
10) ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych,
11) ustawy z dnia 11 lutego 2016 r o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci,
12) ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska,
13) ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
14) rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 maja 2018 r. w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu „Dobry Start”,
15) rządowych programów pomocy społecznej mających na celu ochronę poziomu życia osób i rodzin.

Statut CUS określa również strukturę organizacyjną jednostki, zbudowaną w oparciu o pracowników posiadających wymagane kwalifikacje. Zgodnie z obowiązującym schematem w strukturze Centrum Usług Społecznych wyodrębniono następujące stanowiska i grupy stanowisk:

- Jednoosobowe stanowisko – Dyrektor CUS
- Zastępca Dyrektora/Organizator Usług Społecznych
- Dział Usług Społecznych
- Organizator Społeczności Lokalnej
- Koordynator Indywidualnych Planów Usług Społecznych
- Klub Seniora
- Referat Finansowo- Księgowy
- Dział Organizacyjny
- Dział Pomocy Społecznej
- Stanowisko ds. Usług Opiekuńczych
- Referat Świadczeń Rodzinnych i Funduszu Alimentacyjnego/ Dodatki Mieszkaniowe i Energetyczne
- Pomoc i Wspieranie Rodziny
- Placówka Wsparcia Dziennego
- Klub Rozwoju Cyfrowego.

Tabela 5. Liczba osób zatrudnionych w CUS w Pełczycach w latach 2021-2025

Wyszczególnienie	2021	2022	2023	2024	2025
Liczba osób ogółem	19	19	21	32	34
Liczba etatów	19,00	19,00	19,00	32,00	34,00
Kierownicy	1	1	1	1	1
Z-ca kierownika	0	0	0	0	1
Pracownicy socjalni ogółem	7	7	8	7	7
asystenci rodziny	1	1	1	1	1
Pozostali pracownicy	10	10	11	23	24

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych CUS.

2.2.2. GŁÓWNE PROBLEMY Z ZAKRESU POMOCY SPOŁECZNEJ

Pomocy społecznej udziela się osobom i rodzinom w szczególności z powodu:

- ubóstwa,
- sieroctwa,
- bezdomności,
- bezrobocia,
- niepełnosprawności,
- długotrwałej lub ciężkiej choroby,
- przemocy domowej,
- potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi,
- potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności,
- bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych,
- braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej całodobowe placówki opiekuńczo-wychowawcze,
- trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą,
- trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego,
- alkoholizmu lub narkomanii,
- zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej.

Prawo do świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej, przysługuje przy jednoczesnym wystąpieniu co najmniej jednego z powodów wymienionych powyżej (ubóstwo nie może być wyłącznym powodem udzielenia świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej) uzasadniających udzielenie pomocy społecznej:

- osobie samotnie gospodarującej, której dochód nie przekracza kwoty 1010,00 zł (wysokość rewaloryzowana), zwanej dalej "kryterium dochodowym osoby samotnie gospodarującej",
- osobie w rodzinie, w której dochód na osobę nie przekracza kwoty 823,00 zł (wysokość rewaloryzowana), zwanej dalej "kryterium dochodowym na osobę w rodzinie".

Analizując dane Głównego Urzędu Statystycznego względem liczby beneficjentów pomocy społecznej w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w gminie Pełczyce, powiecie choszczeńskim oraz województwie zachodniopomorskim w latach 2021-2024 widoczna jest tendencja spadkowa w przypadku wszystkich analizowanych jednostek. W gminie Pełczyce wskaźnik ten w całym analizowanym okresie jest niższy od średniej powiatowej i wyższy od średniej wojewódzkiej.

Wskazuje to przede wszystkim na lepszą sytuację lokalną niźli ma to miejsce w skali powiatu. W 2024 roku wskaźnik dla gminy Pełczyce wyraźnie zbliżył się do średniej wojewódzkiej, co wskazuje na stopniowy spadek liczby beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej. W kolejnych latach można zakładać, iż wskaźnik dla gminy osiągnie wartości przeciętne w ujęciu regionalnym.

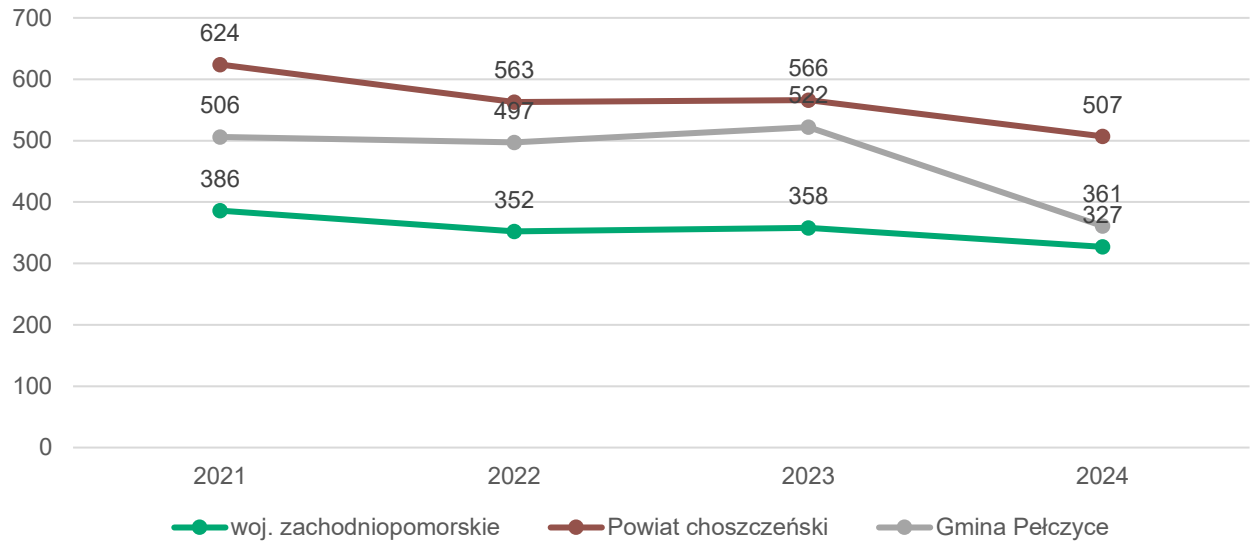

*Ryc. 22 Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 000 ludności w latach 2021-2024**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

**GUS wg stanu na dzień 3 września 2026 roku nie opublikował danych dotyczących liczby beneficjentów pomocy społecznej w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców za rok 2025.*

Dane te częściowo potwierdzają również sprawozdania z oceny zasobów pomocy społecznej (OZPS), chociaż wskazują one na delikatny wzrost liczby beneficjentów pomocy społecznej w 2025 roku.

Tabela 6. Liczba rodzin i liczba korzystających z pomocy społecznej w latach 2021-2025

ROK	LICZBA RODZIN	LICZBA OSÓB W RODZINACH
2021	173	395
2022	189	394
2023	169	404
2024	123	264
2025	123	274

Źródło: Opracowanie własne na podstawie OZPS za 2025 rok

Głównymi powodami trudnej sytuacji życiowej mieszkańców gminy Pełczyce są:

- bezrobocie – w 2025 roku wsparciem z tego tytułu objęto 77 rodzin, podczas gdy w 2023 roku było 87 rodzin, a w 2021 r. aż 104 rodziny;
- ubóstwo – 73 rodziny objęto wsparciem z tego tytułu w 2025 roku, 75 rodzin otrzymało wsparcie w 2023 roku, a w 2021 roku było ich 69,

- niepełnosprawność – w 2025 roku wsparciem objęto 52 rodziny, podczas gdy w 2023 roku były to 72 rodziny, a w 2021 roku 61 rodzin,
- długotrwała lub ciężka choroba – w 2025 roku wsparciem z tego tytułu objęto 52 rodziny, a w 2023 roku wsparto 67 rodzin, podczas gdy w 2021 roku było to 59 rodzin,
- alkoholizm – z tego tytułu wsparcie otrzymało 21 rodzin w 2025 roku, natomiast w 2023 roku 26 rodzin a w 2021 roku 34 rodziny.

Tabela 7. Powody przyznania pomocy w latach 2021-2025

POWÓD TRUDNEJ SYTUACJI ŻYCIOWEJ	2021	2022	2023	2024	2025
UBÓSTWO	69	84	75	59	73
SIEROCTWO	0	0	0	1	1
BEZDOMNOŚĆ	8	10	6	8	11
POTRZEBA OCHRONY MACIERZYŃSTWA	7	10	14	9	8
W TYM: WIELODZIETNOŚĆ	7	9	13	9	8
BEZROBOCIE	104	102	87	65	77
NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	61	65	72	61	52
DŁUGOTRWAŁA LUB CIĘŻKA CHOROBA	59	78	67	54	52
BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEK.-WYCHOWAWCZYCH I PROWADZENIA GOSPODARSTWA DOMOWEGO - OGÓŁEM	6	5	8	4	13
W TYM: RODZINY NIEPEŁNE	2	1	4	1	9
W TYM: RODZINY WIELODZIETNE	0	0	0	0	0
PRZEMOC W RODZINIE	0	0	1	0	3
POTRZEBA OCHRONY OFIAR HANDLU LUDŹMI	0	0	0	0	0
ALKOHOLIZM	34	42	26	18	21
NARKOMANIA	0	1	0	0	1
TRUDNOŚCI W PRZYSTOSOWANIU DO ŻYCIA PO ZWOLNIENIU Z ZAKŁADU KARNEGO	2	1	1	1	1
BRAKU UMIEJĘTNOŚCI W PRZYSTOSOWANIU DO ŻYCIA MŁODZIEŻY OPUSZCZAJĄCEJ CAŁODOBOWE PLACÓWKI OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZE	0	0	0	0	0
TRUDNOŚCI W INTEGRACJI OSÓB, KTÓRE OTRZYMAŁY STATUS UCHODŹCY, OCHRONĘ UZUPEŁNIAJĄCĄ LUB ZEZWOLENIE NA POBYT CZASOWY	0	0	0	0	0
ZDARZENIE LOSOWE	1	8	0	1	0
SYTUACJA KRYZYSOWA	0	0		0	0
KLĘSKA ŻYWIOŁOWA LUB EKOLOGICZNA	0	0	0	0	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań CUS.

W ramach przeprowadzonego badania ankietowego, respondentów poproszono również o wskazanie problemów, które najczęściej dotykają mieszkańców gminy. Każda z osób biorących udział w badaniu mogła zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi. Łącznie w ramach pytania respondenci udzielili 193 wskazań. Zdecydowanie najczęściej wskazywano na bezrobocie (24,35% wskazań), a także alkoholizm (18,13%) i problemy związane ze starzeniem się (12,44%). Pozostałe odpowiedzi uzyskały poniżej 10% ogółu wskazań. Szczegóły prezentuje poniższa rycina.

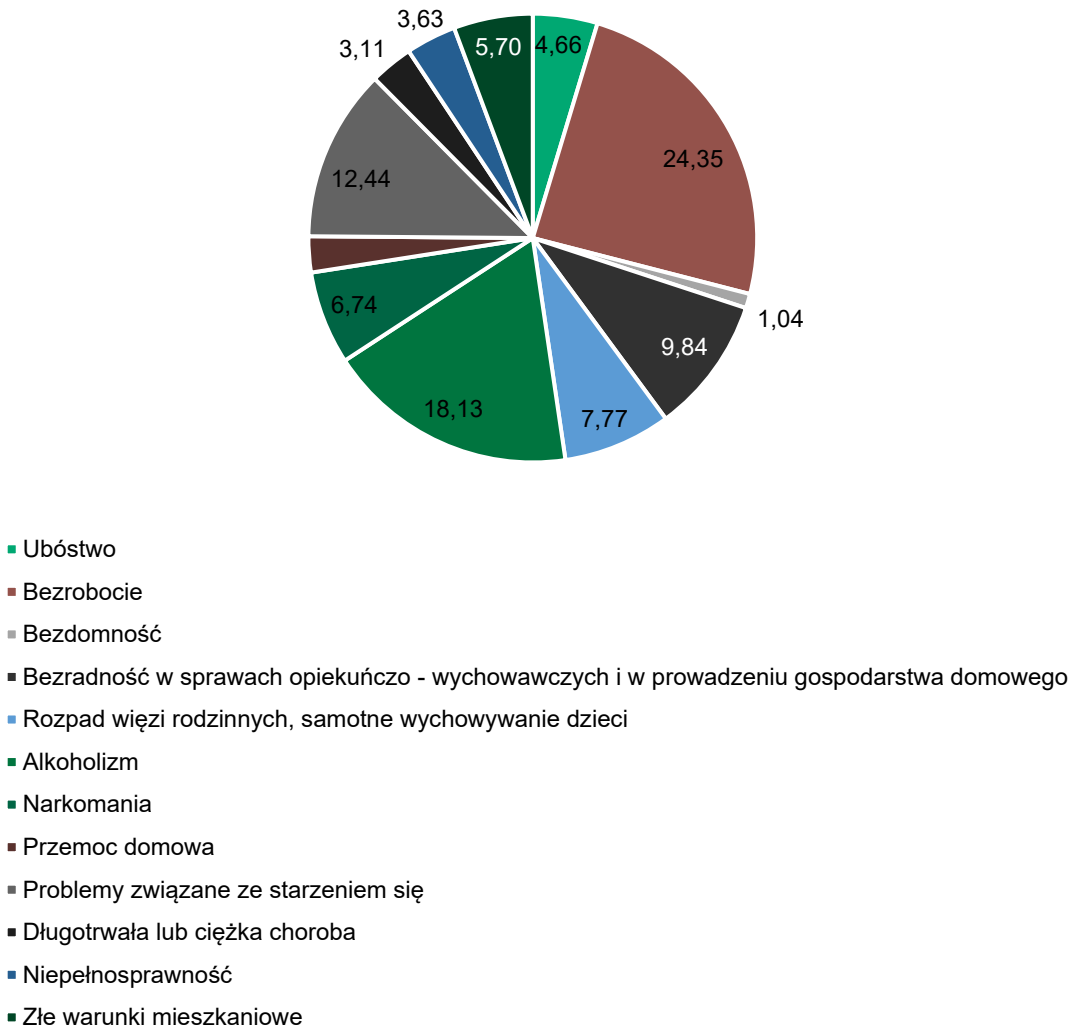

Ryc. 23 Problemy najczęściej dotykające mieszkańców gminy Pełczyce według ankietowanych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej (obliczany jako stosunek liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia do liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy ogółem) w 2023 roku wyniósł 64%.

Tabela 8. Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej w gminie Pełczyce w latach 2021-2025

ROK	WSKAŹNIK
2021	72%
2022	68%
2023	64%
2024	65%
2025	72%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie OZPS za 2025 rok

Biorąc pod uwagę powody przyznawania świadczeń z pomocy społecznej oraz charakterystykę grup, którym grozi wykluczenie społeczne również w świetle badania ankietowego, należy kontynuować działania wspierające osoby i rodziny o niskim statusie materialnym, ze szczególnym uwzględnieniem osób bezrobotnych. Wskazane jest, aby wsparcie w tym zakresie odbywało się z wykorzystaniem form instytucjonalnych, np. poprzez rozwijanie KIS, czy utworzenie spółdzielni socjalnej. Pierwszym krokiem zmierzającym do utworzenia spółdzielni socjalnej było podjęcie uchwały nr XV.106.2025 Rady Miejskiej w Pełczycach z dnia 25 września 2025 r. w sprawie wyrażenia woli utworzenia spółdzielni socjalnej. Wsparcie w ramach pomocy społecznej ponadto skupiać się powinno na osobach z niepełnosprawnością, a także zmagających się z długotrwałą lub ciężką chorobą, jako grupach szczególnie wrażliwych.

2.2.3. ZASOBY INSTYTUCJONALNE POMOCY I WSPARCIA

W myśl Ustawy o pomocy społecznej osobie, która wymaga całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, nie mogącej samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, której nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych, przysługuje prawo do umieszczenia w Domu Pomocy Społecznej. Zobowiązani do wnoszenia opłaty za pobyt w DPS są: mieszkaniec domu, przedstawiciel ustawowy, małżonek, zstępni przed wstępnymi, gmina zgodnie z miejscem zamieszkania, z której osoba została skierowana.

CUS w Pełczycach (Gmina Pełczyce) partycypuje w kosztach pobytu 15 osób wymagających stałej opieki, będących pensjonariuszami Domów Pomocy Społecznej zlokalizowanych poza terenem gminy. Na terenie gminy Pełczyce nie są prowadzone całodobowe instytucje pomocy społecznej finansowane z budżetu gminy, dlatego też mieszkańcy kierowani są do DPS poza jej granicami.

Tabela 9. Liczb osób w DPS oraz kwoty przeznaczone na utrzymanie

	2021	2022	2023	2024	2025
ODPŁATNOŚĆ GMINY ZA POBYT W DPS	396 667,00 zł	549 538,00 zł	619 831,00 zł	786 488,00 zł	1 009 055,00 zł
MIESIĘCZNY KOSZT UTRZYMANIA 1 OSOBY W DPS	4 648,00 zł	4 998,00 zł	5 276,00 zł	4 686,00 zł	5 776,00 zł
LICZBA OSÓB W DPS	13	15	15	19	15

Źródło : opracowanie własne na podstawie danych M-GOPS

Na terenie gminy Pełczyce (w Pełczycach przy ul. Starogrodzka 12A) funkcjonuje jeden prywatny Dom Opieki „Riccardo” mogący docelowo przyjąć i zabezpieczyć warunki bytowe dla 35 osób.

Klub Integracji Społecznej oraz Klub Integracji Rodzin wchodzi w strukturę CUS.

W gminie Pełczyce obserwuje się potrzebę dalszego rozwoju w zakresie usług środowiskowych, świadczonych dla mieszkańców w miejscu ich zamieszkania. Widoczna jest również potrzeba utworzenia mieszkań wspomaganych, które zapewniłyby osobom niesamodzielnym pozostanie w ich miejscu zamieszkania maksymalnie długo, przeciwdziałając tym samym ich wyrwaniu ze znajomego środowiska i pozwalając na dalszą integrację ze społecznością lokalną. Zapotrzebowanie na tego typu usługi, zważając na dane demograficzne będzie się jedynie nasilać potęgując dostrzegane obecnie problemy. Gmina ubiega się o środki zewnętrzne na adaptację jednego lokalu mieszkalnego na potrzeby utworzenia mieszkania wspomaganego, co będzie stanowiło dobry początek pod dalszy rozwój usług. Centrum Usług Społecznych w Pełczycach pozostaje skupione na zapewnieniu i rozwijaniu usług opiekuńczych i asystenckich na terenie całej gminy, tj. również na obszarach wiejskich. Zapewnienie równego dostępu do wysokiej jakości usług społecznych pozostaje priorytetowe dla CUS.

Rekomenduje się również prowadzenie stałej ewaluacji zapotrzebowania na obecnie realizowane usługi oraz kierunki ich rozwoju przy zaangażowaniu beneficjentów. Prowadzone badania społeczne i konsultacje mogą przysłużyć się dopasowaniu oferty wsparcia do rzeczywistych i bieżących potrzeb mieszkańców.

2.2.4. ŚWIADCZENIA POMOCY SPOŁECZNEJ

Centrum Usług Społecznych w Pełczycach podejmuje szereg działań zmierzających do poprawy sytuacji materialnej osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej. Formami pomocy jest system zasiłków pieniężnych, usług, pomoc rzeczowa, poradnictwo specjalistyczne i praca socjalna.

Każdy rodzaj świadczenia ma ustawowo określone przesłanki, które są podstawą do ich przyznania. Świadczenie można podzielić na 3 kategorie: w naturze, w usługach i pieniężne. Zgodnie z Ustawą o pomocy społecznej świadczeniami z obszaru pomocy społecznej są świadczenia pieniężne oraz świadczenia niepieniężne.

Tabela 10. Liczba rodzin korzystających ze świadczeń pieniężnych i niepieniężnych w latach 2021-2025

	2021	2022	2023	2024	2025
Świadczenia niepieniężne	41	67	71	60	64

Świadczenia pieniężne	155	158	148	112	113

Źródło: Opracowanie własne na podstawie OZPS za 2025 rok.

W roku 2025 pomocą społeczną w postaci świadczeń pieniężnych i niepieniężnych objęto ogółem 177 rodzin. Rodziny te skorzystały z szeroko rozumianej pomocy społecznej tj. m.in. z: pomocy finansowej, pracy socjalnej, poradnictwa prawnego, pomocy w załatwianiu spraw w urzędach, sądach, ustalania uprawnień do rent czy emerytur itp.

W ramach realizacji zadania własnego gminy w zakresie pomocy społecznej realizowana jest wypłata świadczeń pieniężnych dla osób i rodzin, których dochody nie przekraczają kryterium (1010,00 zł – osoby samotnie gospodarującej, 823,00 zł osoby w rodzinie), wymienionego w Ustawie o pomocy społecznej. Zasiłki celowe i okresowe przyznawane są natomiast na zabezpieczenie niezbędnych potrzeb życiowych np.: zakup leków, żywności, opału, odzieży itp. W 2025 roku na zasiłki celowe wydatkowano kwotę 123 842,00 zł, wsparciem objęto 90 osób. Na zasiłki okresowe wydano 139 294,00 zł wsparciem objęto 58 osób. Na zasiłki stałe przeznaczono kwotę 435 142,00 zł, a wsparcie otrzymało 38 osób.

Poniższa tabela przedstawia liczbę beneficjentów, którym przyznano poszczególne świadczenia w latach 2021-2025.

Tabela 11. Liczba beneficjentów pomocy społecznej w latach 2021-2025

WYSZCZEGÓLNIENIE	Liczba osób				
	2021	2022	2023	2024	2025
ZASIŁKI STAŁE – OGÓŁEM	44	46	40	37	38
ZASIŁKI OKRESOWE - OGÓŁEM	75	67	55	51	58
W TYM PRZYZNANE Z POWODU:					
DŁUGOTRWAŁEJ CHOROBY	0	0	3	3	4
NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI	10	9	5	6	6
BEZROBOCIA	66	58	45	42	46
SCHRONIENIE	7	8	7	7	6
SPRAWIENIE POGRZEBU	0	0	1	1	1
POSIŁEK	19	35	43	42	47
W TYM DLA: DZIECI	17	33	43	42	47
ZASIŁKI CELOWE OGÓŁEM	135	127	125	88	90

Źródło: Opracowanie własne na podstawie OZPS za 2025 rok

Jednym z wielu zadań pomocy społecznej wynikających z art. 45 ust.1 - 4 Ustawy o pomocy społecznej jest praca socjalna, która jest niematerialną formą wsparcia przy kształtowaniu nowych postaw społecznych. Pomoc w tej formie ma na celu wypracowanie zmiany funkcjonowania

społecznego i zawodowego osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym poprzez wykorzystywanie i rozwój ich zasobów. Poradnictwo w pracy socjalnej jest działaniem, którego głównym celem jest stworzenie warunków do podejmowania przez klientów samodzielnych prób rozwiązywania swoich problemów, co wiąże się z wprowadzaniem szeroko rozumianych zmian w ich życiu. W 2025 roku praca socjalna była świadczona m. in. w zakresie wspierania w uzyskaniu pomocy ze strony właściwych organów, instytucji i organizacji (pomoc w wypełnianiu wniosków, informowanie o różnych uprawnieniach, pomoc w ustaleniu niepełnosprawności), poradnictwa wychowawczego, rodzinnego i zawodowego; CUS w Pełczycach objął tym rodzajem wsparcia 123 rodziny.

CUS w Pełczycach realizuje także zadania wynikające z Ustawy o świadczeniach rodzinnych. Świadczeniami rodzinnymi są:

- zasiłek rodzinny oraz dodatki do zasiłku rodzinnego,
- świadczenia opiekuńcze: zasiłek pielęgnacyjny oraz świadczenie pielęgnacyjne,
- jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka,
- świadczenie rodzicielskie.

Osobie otrzymującej zasiłek rodzinny mogą przysługiwać również następujące dodatki:

- dodatek z tytułu urodzenia dziecka,
- dodatek z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego,
- dodatek z tytułu samotnego wychowywania dziecka,
- dodatek z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego,
- dodatek z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego,
- dodatek z tytułu wychowania dziecka w rodzinie wielodzietnej,
- dodatek z tytułu podjęcia przez dziecko nauki poza miejscem zamieszkania.

Strukturę świadczeń rodzinnych w perspektywie ostatnich 5 lat przedstawia tabela poniżej, w której umieszczone zostały informacje o ilości przyznanych świadczeń oraz kwoty poniesionych wydatków.

Tabela 12. Liczby i kwoty wypłaconych świadczeń w latach 2021-2025

	2021		2022		2023		2024		2025	
Rodzaj świadczenia	liczba rodzin	kwota	liczba rodzin	kwota	liczba rodzin	kwota	liczba rodzin	kwota	liczba rodzin	kwota
niepieniężne	41	227 609,00 zł	67	226 571,00 zł	71	300 715,00 zł	60	371 930,00 zł	64	512 937,00 zł
pieniężne	155	541 909,00 zł	158	563 690,00 zł	148	501 576,00 zł	112	527 800,07 zł	113	694 135,38 zł
zasiłek rodzinny	341	493 542,00 zł	244	440 891,00 zł	212	362 051,00 zł	88	285 652,00 zł	73	218 947,00 zł
dodatek z tytułu urodzenia dziecka	14	14 000,00 zł	9	9 000,00 zł	9	9 000,00 zł	5	5 000,00 zł	3	3 000,00 zł
dodatek z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego,	2	17 407,00 zł	4	6 387,00 zł	2	7 200,00 zł	7	2 800,00 zł	12	4 800,00 zł
dodatek z tytułu samotnego wychowywania dziecka	9	24 506,00 zł	14	24 393,00 zł	8	30 437,00 zł	5	21 564,00 zł	6	17 949,00 zł
dodatek z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego	30	34 540,00 zł	18	30 800,00 zł	21	28 160,00 zł	16	29 560,00 zł	14	25 750,00 zł
dodatek z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego	258	25 800,00 zł	212	21 200,00 zł	181	18 100,00 zł	80	15 000,00 zł	55	12 000,00 zł
dodatek z tytułu wychowania dziecka w rodzinie wielodzietnej.	72	88 160,00 zł	74	83 410,00 zł	62	77 995,00 zł	44	66 215,00 zł	25	52 060,00 zł
dodatek z tytułu podjęcia przez dziecko nauki poza miejscem zamieszkania	59	44 016,00 zł	50	43 075,00 zł	45	37 351,00 zł	59	33 210,00 zł	39	31 479,00 zł
świadczenie wychowawcze	1032	7 382 451,70 zł	740	3 083 523,35 zł	3	17 746,90 zł	0	- zł	0	- zł

świadczenie pielęgnacyjne	62	- zł	68	1 813 416,00 zł	87	2 337 171,00 zł	71	2 846 553,00 zł	68	2 307 474,00 zł
zasiłek pielęgnacyjny	23	600 035,00 zł	243	622 051,00 zł	250	630 900,00 zł	236	635 001,00 zł	222	595 503,00 zł
specjalny zasiłek opiekuńczy	4	32 420,00 zł	0	- zł	0	- zł	0	- zł	0	- zł
zasiłek dla opiekuna	1	12 400,00 zł	0	- zł	0	- zł	0	- zł	0	- zł
dodatki mieszkaniowe	19	35 139,00 zł	28	57 394,00 zł	30	73 439,00 zł	34	54 483,00 zł	28	64 035,00 zł
Liczba wydanych decyzji administracyjnych przyznających świadczenia	672	- zł	682	- zł	618	- zł	600	- zł	466	- zł
Liczba decyzji odmownych	18	- zł	6	- zł	10	- zł	12	- zł	4	- zł

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych CUS w Pełczycach

Świadczenia rodzinne finansowane są w całości z budżetu państwa i stanowią one znaczące wsparcie dla rodzin zamieszkujących na terenie gminy. W przypadkach przekroczenia kryterium dochodowego świadczenia rodzinne wypłacane są według tzw. zasady „złotówka za złotówkę" tj. w wysokości pomniejszonej o kwotę, o jaką dochód rodziny przekroczył aktualnie obowiązującą kwotę uprawniającą do zasiłku, pomnożoną przez liczbę osób w danej rodzinie.

Kolejną formą wsparcia w ramach świadczeń rodzinnych są świadczenia opiekuńcze, w zakres których wchodzą: zasiłek pielęgnacyjny oraz świadczenie pielęgnacyjne. Liczba zasiłków pielęgnacyjnych rosła w latach 2021-2023, aby zacząć delikatnie spadać w latach 2024-2025 do poziomu 222 w 2025 roku. Podobnie kształtowały się zmiany liczby wypłacanych świadczeń pielęgnacyjnych. Nieznaczne spadki odnotowane w 2025 roku wciąż jednak wskazują na rosną zapotrzebowanie na usługi opiekuńcze, również te świadczone w formie niepieniężnej.

Świadczenie wychowawcze ma na celu częściowe pokrycie wydatków związanych z wychowywaniem dziecka, w tym z opieką nad nim i zaspokojeniem jego potrzeb życiowych. Przysługuje ono matce, ojcu, opiekunowi faktycznemu dziecka albo opiekunowi prawnemu dziecka, do dnia ukończenia przez nie 18. roku życia. Z dniem 1 lipca 2019 roku zmianie uległy warunki przyznawania świadczenia, upoważniające do pobierania świadczenia wychowawczego na każde niepełnoletnie dziecko niezależnie od dochodu rodziny, a wysokość świadczenia wynosiła 500,00 zł. Od stycznia 2022 roku za wypłatę świadczeń wychowawczych odpowiada Zakład Ubezpieczeń Społecznych (ZUS), a od 1 stycznia 2024 roku wysokość świadczenia wynosi 800,00 zł miesięcznie na każde dziecko. Świadczenie finansowane jest w całości z budżetu państwa.

W ramach wsparcia wypłacane są również: jednorazowe świadczenie „Za życiem", jednorazowe świadczenie „Dobry Start", świadczenia z funduszu alimentacyjnego, dodatki mieszkaniowe oraz energetyczne, stypendia szkolne oraz zasiłek szkolny. Na terenie gminy Pełczyce funkcjonuje Karta Dużej Rodziny.

Ważnym elementem wspierania rodzin w ramach działalności CUS jest również prowadzony Klub Integracji Rodziny, który powstał z myślą o niesieniu pomocy całym rodzinom, których dobro zostało zagrożone przez różnego rodzaju kryzysy. Wsparcie oferowane jest nie tylko poprzez konsultacje, wsparcie psychologiczne, wsparcie prawne, pomoc w rozwiązywaniu problemów opiekuńczo-wychowawczych czy uzależnień, ale również organizację wartościowego czasu wolnego, w formie integracji ze społecznością lokalną. Rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej czy materialnej wciąż pozostają aktywne społecznie, a oferowane w gminie wsparcie wykracza poza świadczenia pieniężne. Wskazane jest dalsze rozwijanie wsparcia opartego o podejście integrujące finansowe i niefinansowe modele pomocy, pozwalającego na budowanie integracji i aktywności lokalnej społeczności, celem kształtowania mechanizmów samopomocowych wśród mieszkańców.

2.2.5 UZALEŻNIENIA I PRZEMOC DOMOWA

Dokonując analizy problemu uzależnień i przemocy domowej należy zwrócić uwagę, że są one często – chociaż nie zawsze - ze sobą powiązane na zasadzie sprzężenia przyczynowo – skutkowego. Konieczne jest zatem podejście wielopłaszczyznowe do problemu, uwzględniające różne rodzaje uzależnień (alkohol, narkotyki, uzależnienia behawioralne) i przemocy (przemoc fizyczna, psychiczna, finansowa, cyberprzemoc). Gmina Pełczyce realizuje gminny program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, behawioralnych oraz przeciwdziałania narkomanii. Adresatami programów są osoby z problemem alkoholowym, behawioralnym i narkotykowym oraz ich rodziny. Celem programów jest uświadomienie mieszkańcom skutków nadużywania alkoholu i narkotyków, pomoc rodzinom dotkniętym problemem uzależnień oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu. Programy te są dokumentami stanowiącymi podstawę podejmowanych działań w sferze profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i narkotykowych na terenie gminy Pełczyce i stanowią katalog przedsięwzięć będących zadaniami własnymi gminy w obszarze zagadnień społecznych, wynikających z art. 4 ust. 1 Ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz z art. 10 Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii. Zgodnie z ich treścią zadania w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi i narkomanii wykonuje się przez odpowiednie kształtowanie polityki społecznej w szczególności:

- zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu;
- udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą domową;
- prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej oraz działalności szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii oraz uzależnieniom behawioralnym, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych;
- wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych;
- wspieranie zatrudnienia socjalnego przez organizowanie i finansowanie centrów integracji społecznej i klubów integracji społecznej;
- zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i osób zagrożonych uzależnieniem;

- udzielanie rodzinom, w których występują problemy narkomanii, pomocy psychospołecznej i prawnej;
- prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej oraz szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie zajęć sportowo-rekreacyjnych dla uczniów, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych;
- wspomaganie działań instytucji, organizacji pozarządowych i osób fizycznych, służących rozwiązywaniu problemów narkomanii;
- pomoc społeczną osobom uzależnionym i rodzinom osób uzależnionych dotkniętym ubóstwem i wykluczeniem społecznym i integrowanie ze środowiskiem lokalnym tych osób z wykorzystaniem pracy socjalnej i kontraktu socjalnego.

Główne cele Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Przeciwdziałania Narkomanii w gminie Pełczyce to:

- Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu;
- Udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, behawioralne i związane z narkomanią pomocy psychologicznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie;
- Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, behawioralnych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie zajęć pozalekcyjnych;
- Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych;
- Podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13^1 i 15 ustawy oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego;
- Wspieranie zatrudnienia socjalnego przez organizowanie i finansowanie centrów integracji społecznej i klubów integracji społecznej;
- Działania mające na celu realizację lokalnej międzysektorowej polityki przeciwdziałania negatywnym skutkom spożywania alkoholu.

Zgodnie z art. 2 ust. 2 Ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2024 r. poz. 1673 ze zm.) przemoc w rodzinie to jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób najbliższych (w rozumieniu art. 115 § 11 Kodeksu karnego), a także innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu

fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

W celu usprawnienia systemu przeciwdziałania przemocy domowej oraz pomocy osobom/rodzinom doznającym przemocy domowej Rada Miejska uchwałą Nr X.58.2024 Rady Miejskiej w Pełczycach z dnia 17 grudnia 2024 r. przyjęła Gminny program przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej w gminie Pełczyce na lata 2025-2030, gdzie jako cel główny określono „Zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy domowej oraz zmniejszenie skali tego zjawiska w gminie Pełczyce". Wśród celów szczegółowych programu wskazano z kolei:

1. zintensyfikowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej;
2. zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób doznających przemocy domowej;
3. zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc domową;
4. zwiększenie poziomu kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej w celu podniesienia jakości i dostępności świadczonych usług.

W gminie Pełczyce funkcjonuje Gminny Zespół Interdyscyplinarny do Spraw Przeciwdziałania Przemocy Domowej. Jest to zespół osób, specjalistów z różnych dziedzin, delegowanych do koordynacji, standaryzacji, analiz i rozwiązywania lokalnych problemów przemocy. Zespół stanowią przedstawiciele: jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, policji, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, oświaty, ochrony zdrowia, kuratorów sądowych oraz przedstawiciel stowarzyszenia. Do zadań Zespołu należą przede wszystkim monitorowanie, i diagnozowanie problemu przemocy domowej, inicjowanie działań profilaktycznych, edukacyjnych i informacyjnych mających na celu przeciwdziałanie przemocy oraz inicjowanie adekwatnych działań w stosunku do osób doznających przemocy domowej oraz osób stosujących przemoc domową.

W 2025 roku do przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego wpłynęło 21 wszczętych procedur „Niebieskiej Karty", a Zespół Interdyscyplinarny zorganizował 6 posiedzeń oraz 37 posiedzeń grup roboczych. Prowadzono działania w 27 rodzinach, w których uruchomiono procedurę „Niebieskiej Karty" – procedurę zakończono również w 27 przypadkach.

Tabela 13. Działania w ramach Gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej w gminie Pełczyce w latach 2021-2025

	2021	2022	2023	2024	2025
Liczba posiedzeń ZI	4	4	4	6	6
Liczba posiedzeń Grup Roboczych	14	16	36	101	37
Liczba założonych Niebieskich Kart	9	11	22	18	21
Prowadzone działania w rodzinie - liczba rodzin	6	13	25	23	27
zakończenie procedury NK	7	10	20	19	27

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych CUS w Pełczycach

Wskazane programy odnoszą się do doświadczeń i wiedzy zdobywanej podczas realizacji poprzednich, bazując na wnioskach z nich wyciągniętych. Jednoznacznie zauważalna korelacja między uzależnieniami, zarówno od alkoholu jak i narkotyków a przemocą domową wskazuje na konieczność stosowania podejścia wieloaspektowego. Następstwem każdego uzależnienia pozostaje utrata kontroli nad sytuacją, rodząca frustrację i agresję, która swoje ujście najczęściej znajduje w osobach z najbliższego otoczenia – rodzinie. Przenikanie się tych dwóch obszarów kierunkuje rekomendację w stronę utworzenia zintegrowanego programu wsparcia uwzględniającego profilaktykę obu zjawisk. Jednocześnie, w zakresie przeciwdziałania rozwojowi uzależnień wskazane jest również silniejsze uwzględnianie uzależnień związanych z nowoczesnymi technologiami i światem cyfrowym w działaniach profilaktycznych, przy szczególnym uwzględnieniu dzieci i młodzieży. Działania uzupełniające powinny się z kolei koncentrować na rozwijaniu umiejętności interpersonalnych i komunikacyjnych, pozwalających na podjęcie rozmów o swoich problemach i poszukiwanie wsparcia przed ich eskalacją.

2.2.6. WSPIERANIE RODZINY I PIECZA ZASTĘPCZA

Jedną z podstawowych form wsparcia jest asystent rodziny. Asystentura rodziny polega na towarzyszeniu rodzinie z dziećmi w poszukiwaniu rozwiązań trudnej sytuacji życiowej z wykorzystaniem mocnych stron członków rodziny, zasobów rodziny, pochodzenia, społeczności lokalnej i zasobów instytucjonalnych. Zadaniem asystenta rodziny jest wspieranie rodziny zagrożonej wykluczeniem społecznym. Asystent rodziny działa na podstawie Ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Na terenie gminy zatrudniony jest 1 asystent. Rodziny objęte opieką i wsparciem asystenta rodziny, zmagały się przede wszystkim z problemami dotyczącymi:

- niskich umiejętności opiekuńczo-wychowawczych;

- braku realizacji obowiązku szkolnego przez dzieci;
- braku zdiagnozowania dzieci pod kątem zaburzeń w zachowaniu, trudności szkolnych;
- kryzysów rodzinnych, np. opuszczenia dzieci przez matkę;
- uzależnienia od alkoholu;
- problemów szkolnych dzieci i młodzieży;
- trudności finansowych rodzin.

Asystent udzielał rodzinom wsparcia przede wszystkim w oparciu o opracowany i realizowany plan pracy z rodziną, konsultowany z pracownikiem socjalnym oraz członkami rodziny. Na podstawie planu udzielał on pomocy rodzinom, m.in. w zakresie: prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego; rozwiązywaniu problemów socjalnych, psychologicznych i wychowawczych z dziećmi; wspieraniu aktywności społecznej rodzin; poszukiwania, podejmowania i utrzymania zatrudnienia; organizację korepetycji dla dzieci; kwestiach formalnych i prawnych.

W 2025 roku wsparciem asystentów rodziny było objętych 13 rodzin. Szczegółowo obrazuje to poniższa tabela.

Tabela 14. Liczba asystentów rodziny oraz liczba osób korzystajacych ze wsparcia w latach 2021-2025

	2021	2022	2023	2024	2025
Liczba asystentów rodziny w gminie	1	1	1	1	1
Liczba rodzin, które skorzystały z usług asystenta rodziny	12	15	13	15	13

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z OZPS za 2025 rok

W gminie Pełczyce funkcjonuje ponadto Placówka Wsparcia Dziennego, w której realizowany jest projekt „Rodzina – bądźmy jedną drużyną! – wsparcie rodzin w Gminie Pełczyce”, który przy dofinansowaniu ze środków europejskich pozwolił na objęcie wsparciem większej liczby dzieci i młodzieży. Placówka realizuje przede wszystkim zadania opiekuńcze, zapewniając oddziaływanie pedagogiczne i wychowawcze. Jednocześnie dba o rozwój umiejętności społecznych i rozwijanie zainteresowań wychowanków, wdrażając przy tym elementy oddziaływań profilaktycznych i socjterapeutycznych. Z kolei dzięki realizacji ww. projektu wdrożono również następujące zajęcia: arteterapii, programowania/kodowania, radzenia sobie ze stresem/sytuacją kryzysową, integracji sensorycznej, „porozumienia bez przemocy – jak się komunikować i stawiać granice” oraz grupowe spotkania z psychologiem. W ramach swojej działalności placówka jest dostępna dla dzieci i młodzieży od poniedziałku do piątku w godzinach od 7.00 do 18.00. Harmonogramy poszczególnych zajęć publikowane są kwartalnie. Zgodnie ze stanem na koniec 2025 roku do placówki zapisanych było 29 dzieci, w tym 2 dzieci z orzeczeniami, 14 dzieci z opiniami oraz 3 dzieci z opinią i orzeczeniem.

Kolejną formą wsparcia jest rodzinna piecza zastępcza. Jest ona sprawowana w przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców biologicznych, jako okresowa forma opieki nad dzieckiem.

W rodzinach zastępczych umieszcza się dzieci, których rodzice zostali trwale lub czasowo pozbawieni praw rodzicielskich lub gdy władza ta została im ograniczona. Umieszczenie dziecka w rodzinie zastępczej następuje na podstawie orzeczenia sądu i po uzyskaniu zgody rodziców zastępczych. W sytuacji, kiedy dziecko nie może wychowywać się w swojej rodzinie biologicznej, najlepszym rozwiązaniem jest zapewnienie mu opieki w jednej z form rodzinnej pieczy zastępczej. Rodzina zastępcza przyjmując dziecko pod swoją opiekę, dba o jego rozwój fizyczny i intelektualny, zaspokaja potrzeby zarówno w sferze materialno–bytowej jak i emocjonalnej. Angażuje się w proces kształcenia, pogłębia zainteresowania, organizuje wypoczynek wakacyjny. Wypełnia obowiązki rodzicielskie wobec dziecka, dla którego tworzy rodzinę zastępczą. Rodzice zastępczy w swoich działaniach współpracują z rodziną biologiczną, która bierze udział w podejmowaniu ważnych decyzji dotyczących ich dzieci (np. przy wyborze

Z danych Centrum Usług Społecznych w Pełczycach (wg stanu na dzień 31 grudnia 2025 roku) wynika, że 28 dzieci z terenu gminy przebywało w rodzinach zastępczych. Na terenie gminy Pełczyce począwszy od 2024 roku nie ma rodzin zastępczych.

Rekomenduje się dalszy rozwój działań mających na celu wieloaspektowe wsparcie asystenta rodziny oraz propagowanie idei rodzin zastępczych w przypadku zaistnienia takiej potrzeby na terenie gminy.

2.2.7. OSOBY STARSZE, NIESAMODZIELNE I Z NIEPEŁNOPRAWNOŚCIAMI

Osoby z niepełnosprawnościami to osoby, których sprawność fizyczna, psychiczna trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia codzienne życie, naukę, pracę oraz pełnienie ról społecznych. Choroba i niepełnosprawność natomiast prowadzą do pogorszenia sytuacji materialnej osoby niepełnosprawnej i jej rodziny. Brak możliwości pracy zarobkowej, duże koszty leczenia, rehabilitacja, bariery architektoniczne, potrzeba opieki ze strony innych osób powodują, że osoby te często są klientami pomocy społecznej.

Problemami osób z niepełnosprawnościami z terenu gminy Pełczyce zajmują się:

1. Centrum Usług Społecznych w Pełczycach,
2. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Choszcznie,

Obszar wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami został poddany ocenie mieszkańców, biorących udział w badaniu ankietowym. Każdy respondent mógł wybrać maksymalnie 3 odpowiedzi w ramach pytania. Łącznie udzielono 181 wskazań. Najczęściej wskazywano na brak ofert pracy (24,3%), jako główny problem dotykający osób z niepełnosprawnością. Ponadto, wskazywano również na utrudniony dostęp do placówek rehabilitacyjnych (20,4%) oraz bariery architektoniczne (19,3%). Pozostałe odpowiedzi uzyskały mniej niż 15% ogóły wskazań.

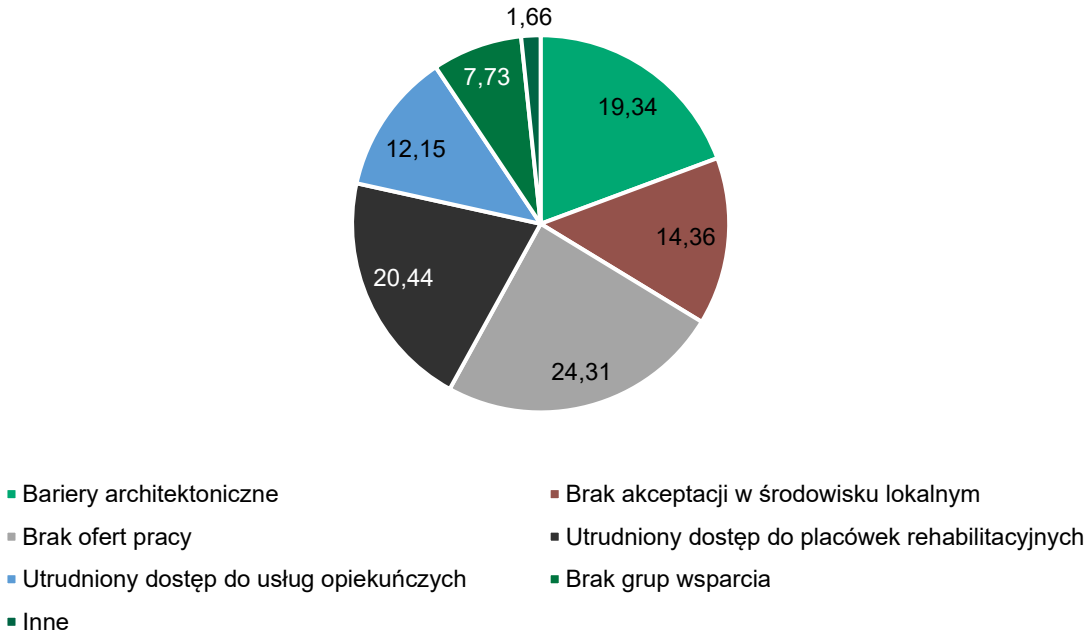

Ryc. 24 Problemy społeczne osób z niepełnosprawnościami

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników ankiet

Wyniki badania ankietowego jednoznacznie wskazują, iż najpoważniejszym problemem osób z niepełnosprawnością jest brak ofert pracy, co jest zbieżne z obserwowanymi ogólnymi problemami rynkowymi.

Polityka wobec osób starszych określana jest jako realizacja potrzeb i warunków bytowych seniorów i ma na celu te działania, które w sposób planowy i celowy maja wpływać na poprawę sytuacji życiowej starszych ludzi. Dotyczy to oświaty, kultury, ochrony zdrowia, organizacji czasu wolnego, ochrony pracy ludzi starszych, pomocy obłożnie chorym, pracy socjalnej z osobami starszymi, kształtowania odpowiednich warunków mieszkaniowych, pomocy instytucjonalnej oraz warunków materialnych seniorów.

Centrum Usług Społecznych w Pełczycach stale dąży do rozwoju oferty dedykowanej seniorom, m.in. poprzez prowadzenie Klubu Seniora, wprowadzenie Zachodniopomorskiej Karty Seniora i stałe dążenie do poprawy oferty spędzania czasu wolnego dla seniorów. Warto wskazać, że seniorzy również często cechują się ograniczona mobilnością, co z kolei powoduje, że bariery architektoniczne są dla nich uciążliwe. Należy zwrócić uwagę na fakt, iż coraz większy odsetek społeczeństwa będzie potrzebował przestrzeni wolnej od barier, bezpiecznej i pozwalającej na pozostanie aktywnym.

Jak widać na poniższym wykresie odsetek osób w wieku poprodukcyjnym systematycznie wzrasta. Stanowi to przesłankę do zintensyfikowania działań o charakterze opiekuńczym oraz do inwestycji w infrastrukturę oraz rozwój usług przeznaczonych dla osób w starszym wieku. Jest to również swoista zapowiedź rozwoju rynku usług skierowanych do seniorów w obszarze integracji społecznej. Jak bowiem wykazały badania ankietowe, główne problemy społeczne osób starszych to: problemy zdrowotne, samotność – izolacja i niewystarczający zakres usług opiekuńczych.

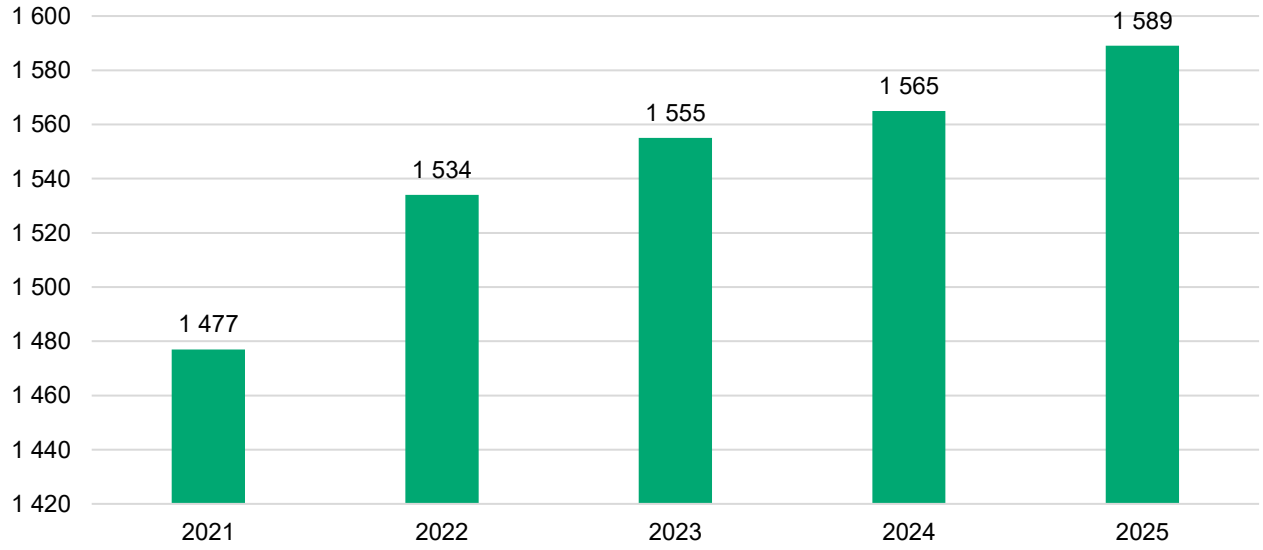

Ryc. 25 Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym na terenie gminy Pełczyce w latach 2021-2025

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Biorąc pod uwagę fakt starzenia się społeczeństwa i rosnącą konieczność zaspokojenia potrzeb seniorów zarówno w aspekcie finansowym, zdrowotnym, jaki i społecznym, rekomenduje się rozwój działań mających na celu społeczną integrację międzypokoleniową. Konieczne staje się dla gminy tworzenie rozwiązań systemowych służących aktywizacji społecznej i zawodowej osób starszych, pobudzaniu ich samodzielności w codziennym funkcjonowaniu w społeczności lokalnej oraz wsparciu niesamodzielnych osób starszych i osób sprawujących nad nimi opiekę. Wskazane jest również propagowanie idei wolontariatu oraz samopomocy sąsiedzkiej.

Służyć temu ma wprowadzany przez CUS w Pełczycach nowy model prowadzenia polityki społecznej oparty na zaangażowaniu mieszkańców i większej samoorganizacji środowisk lokalnych. Przykładem może być przeprowadzony konkurs na mini-granty sołeckie, służące finansowaniu lokalnych działań integracyjnych. Warunkiem była jednak samodzielna organizacja zajęć i wydarzeń przez mieszkańców danego sołectwa. Wzmacnianie więzi społecznych na poziomie lokalnym służy przede wszystkim aktywizacji społecznej oraz budowie wewnętrznego zaufania społecznego przekładającego się na zdolność samopomocy.

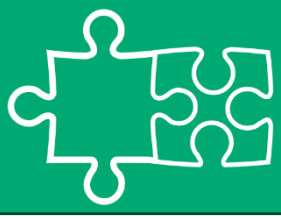

2.3. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT jest skuteczną i racjonalną metodą pozwalającą na identyfikację słabych i silnych stron obszaru związanego z pomocą społeczną gminy Pełczyce oraz szans i zagrożeń, jakie są z nim związane. W rezultacie SWOT jest użytecznym instrumentem pozwalającym na wielowymiarową ocenę aktualnego stanu pomocy społecznej gminy. Jednocześnie analiza stanowi adekwatny punkt wyjścia do definiowania właściwych kierunków rozwoju. Dodatkowo przedmiotowa analiza ujawnia obszary wymagające poprawy w funkcjonowaniu gminy.

S - MOCNE STRONY	W - SŁABE STRONY
○ 60 nowych mieszkań komunalnych, wybudowanych w 2025 roku, rozwijających mieszkalnictwo społeczne w gminie, ○ wybudowanie nowej siedziby Miejsko-Gminnego Żłobka „Niedźwiadek” w Pełczycach zapewniającego 36 miejsc opieki nad dziećmi do lat 3., dostosowanego do potrzeb dzieci ze szczególnymi potrzebami i niepełnosprawnością, ○ stale rosnące zaangażowanie i aktywność społeczna, pozwalająca na rozwój sektora organizacji pozarządowych, stowarzyszeń i fundacji, ○ rozbudowana i stale rozszerzana oferta kulturalna, wypoczynkowa i sportowa dla mieszkańców, dostępna w przystępnych cenach lub darmowa, ○ rozbudowana i stale udoskonalana oferta usług opiekuńczych i asystenckich, traktowana jako priorytet rozwojowy uwzględniający obecną oraz przewidywaną sytuację demograficzną,	○ postępujące starzenie się społeczeństwa powodowane ujemnym przyrostem naturalnym, ○ stały spadek liczby mieszkańców powodowany brakiem kompensacji ujemnego przyrostu naturalnego saldem migracji, ○ nisko rozwinięty lokalny rynek pracy, skutkujący zbyt niską podażą pracy, ○ wysoki poziom bezrobocia, determinujący występowanie ubóstwa lub niski status materialny jednostek i rodzin, ○ niedostateczna i stale pogarszająca się dostępność podstawowej i specjalistycznej opieki medycznej na terenie gminy Pełczyce, ○ słabnące poczucie bezpieczeństwa mieszkańców, powodowane sytuacją globalną, ○ brak funkcjonujących podmiotów ekonomii społecznej na terenie gminy,

○ aktywnie prowadzony Klub Seniora promujący włączenie społeczne wśród osób starszych, ○ efektywnie prowadzona Placówka Wsparcia Dziennego dla dzieci i młodzieży, umożliwiająca skorzystanie z szerokiej oferty zajęć edukacyjnych, społecznych i kreatywnych, ○ ustabilizowany poziom dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej, pozwalający na dalszych rozwój nieletnich w zdrowych warunkach, ○ stałe i konsekwentne wsparcie rodzin przez asystenta rodziny w zakresie prawidłowego funkcjonowania i nauki samodzielności, ○ stałe podnoszenie kwalifikacji wśród pracowników CUS, poprzez udział w szkoleniach, kursach i samodoskonalenie, ○ ugruntowana i silna współpraca z jednostkami na szczeblu regionalnym, wojewódzkim i powiatowym, m.in. Urzędem Marszałkowskim, Regionalnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej, ○ stałe dążenie do rozwoju usług społecznych, z wykorzystaniem środków zewnętrznych i wysoka aktywność przy ich pozyskiwaniu.	○ wysoki odsetek osób zmagających się z chorobą alkoholową, przekładający się również na współwystępowanie innych patologii w rodzinie, ○ niedostateczny poziom przystosowania przestrzeni i budynków użyteczności publicznej do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami i niepełnosprawnościami, ○ wciąż obecna potrzeba rozwijania kompetencji samozarządzania wśród mieszkańców jednostek pomocniczych gminy.
O - SZANSE	**T - ZAGROŻENIA**
○ utworzenie mieszkania wspomaganego i treningowego, pozwalającego na prowadzenie deinstytucjonalizacji usług społecznych, ○ dążenie do utworzenia szkoły podstawowej integracyjnej w Chrapowie, pozwalającej na zapewnienie równego dostępu do wysokiej jakości usług edukacyjnych dla wszystkich dzieci i młodzieży, ○ dążenie do utworzenia filialnych Klubów Seniora oraz Placówek Wsparcia Dziennego na terenach wiejskich gminy,	○ konieczność likwidacji oddziałów przedszkolnych na terenach wiejskich gminy, determinująca konieczność dowożenia dzieci do innych placówek, ○ dalsza eskalacja konfliktów zbrojnych na poziomie światowym skutkująca spadkiem poczucia bezpieczeństwa wśród mieszkańców, ○ postępujące zmiany demograficzne i społeczne pozostawione bez implikacji stosownych przepisów i rozwiązań na poziomie krajowym,

○ dążenie do utworzenia spółdzielni socjalnej, ○ dalsze pozyskiwanie dofinansowania ze środków unijnych w ramach kolejnych perspektyw, ○ próby przyciągnięcia inwestorów zdolnych do tworzenia nowych miejsc pracy na terenie gminy oraz planowane otwarcie produkcji przez Suempol.	○ rozwój kolejnych form uzależnień, zwłaszcza wśród osób młodych, które będą wymagały opracowywania nowych metod leczenia i terapii, ○ częste zmiany prawne skutkujące paraliżem wykonawczym na poziomie lokalnym do czasu wprowadzenia kolejnych nowych rozwiązań, skutkujące przestojami w realizacji zadań własnych.

2.4. PROGNOZA ZMIAN W ZAKRESIE OBJĘTYM PLANEM WDROŻENIA CUS

Charakterystyczny dla całego kraju spadek populacji znajduje odzwierciedlenie w Prognozie opracowanej na podstawie danych GUS na poziomie gminy Pełczyce. Zgodnie z prognozami demograficznymi, liczba mieszkańców dalej będzie spadać utrzymując dynamikę zmiany średnio na poziomie 98,7% w skali roku w ujęciu do 2030 roku. Oznacza, iż średnio w ciągu roku będzie ubywać 1,3% mieszkańców gminy, co pry obecnej liczbie ludności przekłada się na ubytek na prognozowany na poziomie ok. 92 osób. Jednocześnie, najszybciej ubywać będzie osób w wieku przedprodukcyjnym (uśredniona dynamika na poziomie 95,7%) oraz osób w wieku produkcyjnym (uśredniona dynamika na poziomie 98,5%). Wciąż przybywać będzie z kolei osób w wieku poprodukcyjnym(uśredniona dynamika na poziomie 101,3%). Oznacza to, iż każdego roku w gminie prognozuje się wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym o ok. 21 osób. Szczegóły prezentuje poniższa tabela.

Tabela 15. Prognoza ludności dla gminy Pełczyce

Wiek	2025	2026	2027	2028	2029	2030
ogółem	7053	6 887	6 818	6 746	6 677	6 602
przedprodukcyjny	1 243	1 184	1 136	1 079	1 053	993
produkcyjny	4 221	4 037	3 998	3 982	3 921	3 890
poprodukcyjny	1 589	1 666	1 684	1 685	1 703	1 719

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS - Prognozy ludności gmin na lata 2023-2060

Przeprowadzona aktualizacja diagnozy potrzeb i potencjału wspólnoty samorządowej Gminy Pełczyce wskazuje, że proces przekształcania lokalnego systemu pomocy społecznej w system usług społecznych został rozpoczęty i przynosi pierwsze wymierne efekty organizacyjne oraz społeczne. Utworzenie Centrum Usług Społecznych w Pełczycach z dniem 1 stycznia 2025 roku stworzyło podstawy do szerszego, bardziej zintegrowanego i dostosowanego do potrzeb mieszkańców organizowania usług społecznych. Zakres ustawowych zadań CUS obejmuje nie tylko realizację usług i świadczeń, ale również diagnozowanie potrzeb, opracowywanie i monitorowanie indywidualnych planów usług społecznych, rozwój działań wspierających, standaryzację jakości usług,

koordynowanie współpracy międzysektorowej oraz gromadzenie i udostępnianie informacji o usługach dostępnych na terenie gminy.

Dotychczasowy rozwój organizacyjny Centrum należy ocenić pozytywnie. W jego strukturze wyodrębniono m.in. Dział Usług Społecznych, stanowisko Organizatora Społeczności Lokalnej, Koordynatora Indywidualnych Planów Usług Społecznych, Klub Seniora, Placówkę Wsparcia Dziennego oraz Klub Rozwoju Cyfrowego. Jednocześnie w latach 2023–2025 nastąpił wzrost liczby zatrudnionych pracowników z 21 do 34 osób. Stwarza to podstawy kadrowe i organizacyjne do dalszego rozwijania funkcji CUS jako lokalnego koordynatora usług społecznych, a nie wyłącznie jednostki realizującej zadania charakterystyczne dla tradycyjnego systemu pomocy społecznej.

Jednocześnie analiza danych społecznych i demograficznych pokazuje, że dalsze funkcjonowanie Centrum powinno koncentrować się w coraz większym stopniu na usługach środowiskowych, profilaktycznych, integracyjnych i aktywizujących. W perspektywie do 2030 roku prognozowany jest dalszy spadek liczby mieszkańców Gminy Pełczyce, przy jednoczesnym wzroście liczby osób w wieku poprodukcyjnym. Według prognozy liczba mieszkańców może zmniejszyć się z 7 053 osób w 2025 roku do 6 602 osób w 2030 roku, podczas gdy liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym może wzrosnąć z 1 589 do 1 719 osób. Oznacza to konieczność systematycznego dostosowywania struktury usług do potrzeb starzejącej się społeczności, przy jednoczesnym utrzymywaniu atrakcyjnej oferty dla dzieci, młodzieży, rodzin i mieszkańców w wieku produkcyjnym.

Istotnym wnioskiem wynikającym z diagnozy jest również stopniowe zmniejszanie się liczby osób korzystających z tradycyjnych form pomocy społecznej przy jednoczesnym utrzymywaniu się grup mieszkańców wymagających stałego lub okresowego wsparcia. W 2021 roku z pomocy społecznej korzystały 173 rodziny, natomiast w 2024 i 2025 roku było to po 123 rodziny. Nie oznacza to jednak zaniku problemów społecznych. Wśród głównych przyczyn udzielania pomocy nadal występują bezrobocie, ubóstwo, niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba oraz alkoholizm. Zjawisko to przemawia za dalszym przechodzeniem od dominacji wsparcia o charakterze świadczeniowym do usług umożliwiających mieszkańcom możliwie długie zachowanie samodzielności, aktywności społecznej i zawodowej oraz funkcjonowanie w środowisku lokalnym.

Na podstawie przeprowadzonej diagnozy oraz dotychczasowych doświadczeń związanych z funkcjonowaniem Centrum Usług Społecznych w Pełczycach wskazuje się następujące główne rekomendacje w zakresie dalszego rozwoju:

- **Rozwój usług środowiskowych i deinstytucjonalizacja wsparcia**

  Priorytetem powinno być dalsze rozwijanie usług świadczonych w miejscu zamieszkania, w szczególności usług opiekuńczych, asystenckich oraz wsparcia dla osób niesamodzielnych. Istotnym kierunkiem pozostaje również rozwój mieszkań treningowych i wspomaganych, które

mogą ograniczać konieczność kierowania mieszkańców do całodobowych form opieki poza terenem gminy.

- **Budowa kompleksowego systemu wsparcia seniorów i ich opiekunów**

  Starzenie się lokalnej społeczności wymaga systematycznego zwiększania oferty skierowanej do osób starszych. Rozwój powinien obejmować zarówno usługi opiekuńcze i asystenckie, jak i aktywizację społeczną, przeciwdziałanie samotności, działania międzypokoleniowe oraz wsparcie opiekunów faktycznych.

- **Zwiększenie dostępności usług na terenach wiejskich**

  Dalsze wdrażanie CUS powinno zmierzać do wyrównywania dostępu do usług między miastem Pełczyce a sołectwami. Zasadne jest rozwijanie filialnych i mobilnych form wsparcia, w tym Klubów Seniora, Placówek Wsparcia Dziennego, dyżurów specjalistów oraz okresowych punktów świadczenia usług.

- **Wzmocnienie wsparcia dzieci, młodzieży i rodzin**

  Należy kontynuować rozwój Placówki Wsparcia Dziennego, usług psychologicznych, pedagogicznych i socjoterapeutycznych oraz wzmacniać rolę asystenta rodziny. Szczególne znaczenie powinny mieć działania wczesnej interwencji, pozwalające ograniczać eskalację problemów wychowawczych, rodzinnych i emocjonalnych.

- **Rozwój wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami**

  Konieczne jest zwiększanie dostępności usług opiekuńczych, asystenckich i rehabilitacyjnych oraz ograniczanie barier architektonicznych. Ważnym elementem powinno być również wspieranie aktywizacji zawodowej osób z niepełnosprawnościami, ponieważ brak ofert pracy został wskazany jako jeden z ich najpoważniejszych problemów.

- **Rozwój aktywizacji społecznej i zawodowej mieszkańców**

  Wobec utrzymującego się znaczenia bezrobocia i ubóstwa zasadne jest wzmacnianie Klubu Integracji Społecznej oraz rozwijanie współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy, przedsiębiorcami i podmiotami ekonomii społecznej. Kierunkiem rozwojowym powinno być również dalsze przygotowanie do utworzenia spółdzielni socjalnej.

- **Zintegrowana profilaktyka uzależnień, przemocy i zagrożeń cyfrowych**

  Działania profilaktyczne powinny w większym stopniu łączyć problematykę uzależnień, przemocy domowej i uzależnień behawioralnych. Szczególnego wzmocnienia wymagają działania kierowane do dzieci i młodzieży, uwzględniające zagrożenia związane z nowoczesnymi technologiami oraz rozwój kompetencji komunikacyjnych i społecznych.

- **Wzmocnienie funkcji CUS jako koordynatora lokalnego systemu usług**

  CUS powinien coraz silniej pełnić rolę miejsca integrującego ofertę różnych instytucji i podmiotów, a nie wyłącznie realizatora własnych usług. Dotyczy to zwłaszcza współpracy z ochroną zdrowia, oświatą, rynkiem pracy, organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prywatnymi. Ustawowe zadania CUS obejmują właśnie rozwój i koordynację usług oraz współpracę międzysektorową.

- **Rozwój samoorganizacji i aktywności społeczności lokalnej**

  Warto kontynuować działania oparte na aktywności mieszkańców, takie jak mini-granty sołeckie, inicjatywy sąsiedzkie, wolontariat czy działania grup nieformalnych. Celem powinno być wzmacnianie lokalnych liderów, zaufania społecznego oraz zdolności mieszkańców do samodzielnego organizowania inicjatyw odpowiadających na lokalne potrzeby.

- **Rozwijanie indywidualizacji i kompleksowości wsparcia**

  Dalszy rozwój CUS powinien opierać się na łączeniu różnych usług wokół potrzeb konkretnej osoby lub rodziny. Ważne jest wzmacnianie roli Koordynatora Indywidualnych Planów Usług Społecznych oraz tworzenie zintegrowanych ścieżek wsparcia zamiast kierowania mieszkańca do wielu niezależnych instytucji.

- **Stały monitoring potrzeb i jakości usług**

  Oferta CUS powinna być regularnie oceniana pod kątem dostępności, wykorzystania, jakości i rezultatów. Szczególne znaczenie powinno mieć systematyczne badanie opinii mieszkańców oraz użytkowników usług, tak aby zakres wsparcia był na bieżąco dostosowywany do zmieniających się potrzeb lokalnej społeczności.

- **Zapewnienie trwałości finansowej rozwijanych usług**

  Dalszy rozwój CUS powinien opierać się na łączeniu środków własnych gminy z finansowaniem zewnętrznym. Ważne jest jednak, aby już na etapie uruchamiania nowych usług określać możliwości ich kontynuacji po zakończeniu finansowania projektowego.

Diagnoza wskazuje przy tym na potrzebę dalszej reorientacji lokalnego systemu z klasycznego modelu pomocowego w kierunku kompleksowego systemu usług społecznych.

CENTRUM USŁUG SPOŁECZNYCH
W PEŁCZYCACH

UL. OGRODOWA 19A,
73-260 PEŁCZYCE
e-mail:

kontakt@cuspelczyce.pl

WE WSPÓŁPRACY Z:

Wielkopolska Akademia Nauki i Rozwoju

KRAJOWY INSTYTUT JAKOŚCI

ul. Grochowska 35, 60-277 Poznań
e-mail: jst@wanir.edu.pl
www.wanir.edu.pl